

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยครู ในภาคเหนือของลาวมีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าและนำเสนอ ตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. หลักการจัดการเรียนการสอน
2. ทฤษฎีของการเรียนรู้
3. ทฤษฎีการสอน
4. ประเภทของการสอน
5. ขอบข่ายการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ ของวิทยาลัยครูในภาคเหนือที่ได้ศึกษาระบบ

การศึกษาของประเทศไทยในระบบ 11+3

6. ด้านการจัดการศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคเหนือ
7. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน
8. หลักการในการใช้สื่อการสอนทั่วไป
9. ด้านการนิเทศการศึกษา
10. ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน
11. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
12. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักการจัดการเรียนการสอน

หลักการ การจัดการศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคเหนือ มุ่งพัฒนาให้เป็นครูที่ดีหรือเป็น ครูมืออาชีพ เป็นผู้ที่มีความรู้มีคุณธรรม และ มีความสามารถในการปฏิบัติงาน ได้เป็นอย่างดี ความรู้ ด้านวิชาการของครูต้องเป็นความรู้ที่แท้จริง ทันทีกับความก้าวหน้าทางด้าน เทคโนโลยีของโลกาภิวัตน์ โดยที่ครูจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจในด้านวิชาการทำการปฏิบัติจริง การเตรียมการสอน เป็นสิ่งสำคัญสำหรับครูรวมทั้งความเข้าใจถึงปัจจัยในการเรียนของผู้เรียนเพื่อทำให้เกิด ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับผู้เรียน

การเรียนการสอนจึงเป็นคำที่ครอบคลุมกิจกรรมในการเรียนรู้ และมักจะใช้ควบคู่กันเมื่อ ครูต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างไรก็ตาม การสอนในสถานศึกษาไม่เพียงหมายถึงการสอนในด้าน ทฤษฎีเนื้อหาวิชาเท่านั้นแต่รวมถึง ทักษะคุณภาพที่ต้องการรวมทั้งความสามารถในการจัดการ ครู จึงจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือแนะแนวแก่ผู้เรียนในด้านต่าง ๆ รวมทั้งให้กำลังใจให้ความรักและ

ความเข้าใจใส่ด้วยแต่ด้านการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคเหนือของลาวพบว่ายังไม่ได้ดีพอเท่าไร พรรณี อู่อรุณ (2545, หน้า 19) ได้กล่าวไว้ว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ควรต้องประกอบด้วย แผนการสอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดการพัฒนาผู้เรียนต้องครอบคลุมผลการเรียนรู้ ทั้งด้านพุทธรพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัยการเลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ต้องไปตามหลักวิชาและสอดคล้องกับผลการเรียน กิจกรรมในแต่ละวันจะต้องใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาจิตใจการสร้างกระบวนการคิดระดับสูง กระบวนการแก้ปัญหา การตัดสินใจ การพัฒนาทักษะ การเคลื่อนไหวภายใต้ กิจกรรมการเรียนรู้ควรมีรูปแบบแผนการสอนต้องมีทั้ง บูรณาการ ภายในกลุ่มวิชาและบูรณาการข้ามกลุ่มวิชา ต้องนำไปสู่การส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้โดยการจัดทำโครงการ มีระบบการประเมินผล ความก้าวหน้าของผู้เรียน โดยใช้เพิ่มพัฒนางาน เพื่อให้แนวคิดที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริงที่ทุกฝ่ายจะต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด

อย่างไรก็ตามการสอนในสถานศึกษามีได้หมายถึงการสอนในด้านทฤษฎี เนื้อหาวิชาเท่านั้นแต่รวมถึงทักษะ คุณภาพที่ต้องการ รวมทั้งความสามารถในการจัดการ อาจารย์ยังจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือแนะแนวแก่ผู้เรียนในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการให้กำลังใจให้ความรักและเอาใจใส่ด้วย (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2535, หน้า 53 อ้างถึงใน สอาด พวงปรีก, 2545, หน้า 31 - 34) องค์ประกอบของการสอน การสอนประกอบด้วยเนื้อหาวิชา ทักษะ กระบวนการ และการประเมินผลซึ่งมีองค์ประกอบย่อยได้แก่ การเตรียมการสอน วัตถุประสงค์ของวิชา เอกสารประกอบในการสอน ความสามารถในการสอน การจัดกิจกรรมในการสอน การใช้สื่อการสอนและการประเมินผลการสอน การสอนจะดำเนินการไปด้วยดีโดยคำนึงถึงการจัดการเรียนการสอนอย่างมีระบบดังนี้

1. ตัวป้อน (Input) คือผู้เรียน ผู้สอน เนื้อหาวิชาสื่อการสอนสิ่งอำนวยความสะดวก

เป็นต้น

2. กระบวนการ (Process) หมายถึงกระบวนการจัดการสอนเป็นการวางแผน และการเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการสอน และการประเมินผลการสอน

3. ภาวะผลิต (Product) เป็นผลสมบูรณ์ของผู้เรียนจากการวัดและประเมินผล การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปทางที่ปรารถนาของผู้เรียน เป็นไปตามความคาดหวังของหลักสูตร เป็นต้น

จุดมุ่งหมายของการสอนเป็นการให้บุคคลได้รับความรู้ ได้ใช้ประโยชน์จากโอกาส ที่ได้มีความสัมพันธ์กันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน คือ อาจารย์และนักเรียนจุดมุ่งหมายของการสอน เลวิส และ มิเอล (Lewis & Miel, 1972) ได้เขียนไว้ 7 ประการคือ

1. เพื่อเป็นแหล่งของข้อมูลให้กับผู้เรียน
 2. เพื่อให้เห็นถึงประสบการณ์ที่ได้รับ เพื่อให้ผู้ที่เข้ารับการศึกษาได้มีโอกาสรับประสบการณ์นั้น
 3. เพื่อให้บุคคลที่อยู่ในวัยเดียวกันหรือต่างกัน ได้มีโอกาสที่จะแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้
 4. เพื่อให้บุคคลที่อยู่ในวัยเดียวกันหรือต่างกัน ได้มีโอกาสที่จะเรียนร่วมกัน
 5. เพื่อให้บุคคลแต่ละคนหรือกลุ่ม ได้ใช้เวลา วัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ
 6. เพื่อช่วยให้บุคคลแต่ละคนหรือกลุ่ม ได้ตีความหมาย และประเมินร่วมกัน
 7. เพื่อช่วยให้บุคคลแต่ละคนหรือกลุ่ม ได้เข้าถึงคุณค่า ทักษะจากประสบการณ์ที่ได้รับ
- ขั้นตอนของการสอน** การจัดการเรียนการสอนแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนในการเตรียมการสอน ขั้นตอนดำเนินการสอน และขั้นตอนการประเมินการสอน

1. ขั้นเตรียมการสอน

การเตรียมการสอนก่อนขึ้นห้องสอนสิ่งที่ควรใช้ในการสอนคือ การเตรียมการสอน ต้องทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายในรายวิชาที่ครูผู้สอนได้รู้ว่าจะสอนอะไรบ้างจะเลือกการสอนแบบใด กำหนดเนื้อหาวิชา จัดกิจกรรมต้องทำให้ต่อเนื่อง และมีความสอดคล้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของวิชานั้นควร ใช้พื้นฐานของผู้เรียน พื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียนเป็นอย่างไร อาจใช้วิธีสอบถามหรือทดสอบก่อนการสอนเพื่อจะได้เตรียมเนื้อหาให้กับผู้เรียนกำหนดเนื้อหาเป็นการเตรียมเนื้อหาให้ตรงกับจุดประสงค์ มีความหลากหลายสมบูรณ์ ถูกต้องเหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหา

การกำหนดเวลาให้ถูกต้องกับเนื้อหา และ กิจกรรม การสอนจะใช้เวลาในการฝึกอย่างไร ใช้เวลาเท่าไรจะทำต่อเนื้ออย่างไรบ้าง

การกำหนด วัตถุประสงค์การสอนต้องเลือกให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และการฝึกในรายวิชานั้น

2. ขั้นตอนในการดำเนินการ

เป็นการดำเนินการระหว่างการสอนเป็นกระบวนการต่อเนื่องกัน ข้อควรใช้คือ ชั่วโมงแรกเป็นชั่วโมงที่สำคัญเพราะ เริ่มต้นด้วยบรรยากาศ ที่ดี ก็จะเป็น โอกาสดีให้แก่ชั่วโมงต่อไปนั้น ชั่วโมงแรกเป็นการแนะนำตนเอง ทำความรู้จักกับนักศึกษา และแนะนำรายวิชา แจงรายละเอียดพร้อม อธิบาย ถึงวิชาเรียน วิธีการเรียน การจัดกิจกรรม การวัดผลการเรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิด และข้อเสนอแนะ

การสอนในชั่วโมงต่อไป ๆ ควรทบทวนการสอนที่ผ่านมาเพื่อจะได้เป็นพื้นฐานความจำ และความต่อเนื่องของบทเรียนอย่างเหมาะสม เปิดโอกาสให้ซักถามระหว่างชั่วโมงสอนรวมทั้งการสรุปบทเรียน และการสอบถามความเข้าใจในสิ่งที่ได้เรียนมา

3. ขั้นตอนในการประเมิน

เป็นขั้นสุดท้ายของการสอน ได้รับผลตามจุดประสงค์หรือไม่ ครูจะประเมินผลการเรียนการสอน ที่สำเร็จ ไปแล้วนั้น เป็น ไปตามจุดประสงค์ของคนที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยยึดหลักมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้

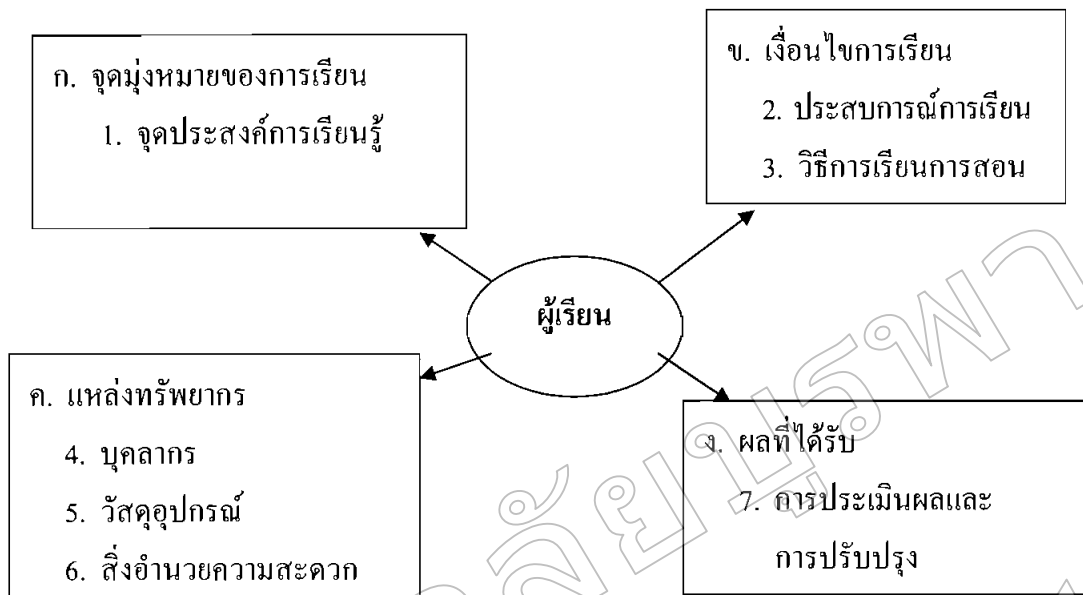
การวางแผนการสอน

การวางแผนการสอนสามารถใช้วิธีแก้ไขปัญหา แบบวิทยาศาสตร์มาใช้ในการวางแผนการสอนเช่น

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการสอนให้ชัดเจนสามารถปฏิบัติ และวัดผลได้
2. กำหนดเนื้อหาสาระสัการณ และจัดลำดับสาระสัการณที่จะสอน
3. เลือกกิจกรรมการสอน
4. ดำเนินการสอนด้วยกิจกรรมการสอน
5. วัดและประเมินผลเพื่อจะได้นำไปใช้ปรับปรุงการสอนให้ได้รับผลดี

วิธีการจัดระบบการสอน การจัดระบบการสอนจะช่วยให้การสอนดำเนินไปด้วยดี

บราวน์ และ เลวิส (Brown and Lewis, 1977) ได้เสนอเทคโนโลยีด้านการสอน โดยวิธีการจัดระบบ ดังนี้

ภาพที่ 2 การจัดระบบการสอน (Brown and Lewis, 1977)

การจัดระบบการเรียนการสอนตามแนวคิดเทคโนโลยีใหม่เป็นการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยคำนึงถึงความต้องการ ความสามารถ และสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนเป็นหลักสำคัญ กระบวนการของวิธีการจัดระบบ การเรียน การสอนจะเป็นการตอบปัญหา 4 ข้อคือ

1. จุดมุ่งหมายอะไรที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน
2. มีเงื่อนไขการเรียนรู้อย่างไร จึงทำให้ผู้เรียนบรรลุถึงจุดมุ่งหมายนั้น
3. แหล่งทรัพยากรอะไรที่จำเป็นสำหรับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน
4. ผลที่ได้รับอยู่ในระดับใดและมีขั้นตอนใดหรือส่วนใดที่ควรปรับปรุงก็จะได้คำตอบ

ข้างต้น

การพัฒนาการสอนจะมี 7 ขั้นตอนคือ

1. กำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้
2. เลือกเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม
3. เลือกวิธีสอนที่เหมาะสม
4. เลือกบุคลากร
5. เลือกวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่เหมาะสม
6. จัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้
7. ประเมินผลที่ได้รับและเสนอแนะสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข

ระพีพันธ์ ฉายวิมล (2545, หน้า 4-12) ได้กล่าวว่าการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการและแนวทางปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดแนวการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด แต่อย่างไรก็ตามครูผู้สอนก็ยังมีผลสำคัญ และจำเป็นมากตามกระบวนการเรียนที่เปลี่ยนแปลงไป

ครูเป็นบุคลากรวิชาชีพซึ่งมีหน้าที่สำคัญในสถานศึกษา และเป็นบุคคลที่เป็นที่คาดหวังในการเป็นผู้นำทางปัญญา แต่ครูผู้สอนแต่ละคนมีความแตกต่างกันหลายประการ ซึ่งสามารถพิจารณาลักษณะของครูตามประสบการณ์ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท

1. ครูที่ชำนาญและมีประสบการณ์ (Expert Teacher) คือครูที่มีประสบการณ์ทางการสอน สามารถพัฒนาวิธีสอนเพื่อแก้ไขปัญหาในชั้นเรียนได้ดี มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสอน และมีความรู้ในเนื้อหาที่สอนอย่างครอบคลุม และมีความสามารถในการจัดระบบของความรู้และเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นอย่างดี เป็นต้น

2. ครูใหม่ที่ต้องการประสบการณ์ (Novice Teacher) คือครูที่มีประสบการณ์น้อยเพิ่งเริ่มเข้าสู่อาชีพ ยังต้องอาศัยการสั่งสมความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการสอน การแก้ปัญหาในชั้นเรียน การจัดระบบความรู้เพื่อการเรียนการสอน

ครูที่ชำนาญและมีประสบการณ์ คือครูที่มีคุณลักษณะที่สำคัญ เช่น สามารถรู้ว่าทำอย่างไรจึงจะประสบความสำเร็จในการสอน ซึ่งแตกต่างจากครูใหม่ที่ยังไม่มีประสบการณ์ นักวิจัยพยายามศึกษาว่า ครูที่ชำนาญและมีประสบการณ์มีกระบวนการคิดเกี่ยวกับนักเรียน และเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างไร ซึ่งได้ข้อสังเกตหลายประการ เช่น ครูที่ชำนาญและมีประสบการณ์ จะเริ่มการสอนโดยการผสมผสานหลักการต่าง ๆ เพื่อการแก้ไขปัญหา จะไม่คิดว่าสถานการณ์สอนแต่ละครั้งเป็นปัญหาใหม่เสมอไป แต่จะพิจารณารูปแบบลักษณะรูปแบบลักษณะที่คล้ายคลึงกันของปัญหาแม้ว่าในปัญหาที่พบสถานการณ์สอนครั้งแรกนั้นอาจจะมีลักษณะบางประการแตกต่างไปจากประสบการณ์เดิมบ้างก็ตาม ครูที่ชำนาญและมีประสบการณ์จะให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ปัญหา และมีการใช้ความคิดประยุกต์ใช้หลักการต่าง ๆ เพื่อหาทางแก้ปัญหามากกว่าครูใหม่ที่ไม่มีประสบการณ์

การสอนที่ดี เป็นทั้งศิลปะศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เพราะการสอนต้องอาศัยศิลปะในการพิจารณาปัญหาทางการศึกษาอย่างมีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่ม มีความอดทน และมีความผูกพันในการสอน ส่วนการสอนเป็นวิทยาศาสตร์ เพราะความรู้และทักษะการสอนได้จากการศึกษาฝึกอบรมเรียนรู้อย่างมีระบบ การพัฒนาครูเพื่อการเรียนการสอน เป็นการพัฒนาครูให้มีวุฒิภาวะ มีความเชื่อมั่น และมีความสามารถทางวิชาชีพ ซึ่งต้องมีทั้งการจัดประสบการณ์ให้ครูได้พัฒนาความรู้ พัฒนาทักษะเพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาวิธีสอน และพัฒนาผู้เรียนซึ่งแนวทางจิตวิทยา

การศึกษาให้ความสำคัญกับความรู้เชิงทฤษฎีและความรู้เชิงประจักษ์ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ครุมีความรู้ ความคิดเกี่ยวกับการสอนและมีความรู้เกี่ยวกับการวิจัยเกี่ยวกับผู้เรียนและวิธีการสอนต่าง ๆ ส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีของการเรียนรู้

แนวคิดพื้นฐาน ของทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (สม โดชนี่ เลียมสุภามิต, 2550, หน้า 47 - 60) ของ Bandura เน้นให้ความหมายของการเรียนรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม โดย Bandura มีแนวคิดว่าการเรียนรู้นั้น ไม่จำเป็นที่จะต้องใช้ในแง่ของการแสดงออกเท่านั้นแต่ว่าการได้มา ซึ่งความรู้ใหม่ ๆ (Acquired) ถือว่าการเรียนรู้ ได้เกิดขึ้นแล้วแม้ว่ายังไม่มีการแสดงออกก็ตาม ดังนั้นการเรียนรู้ของ Bandura จึงเน้นที่เปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมภายใน โดยไม่จำเป็นที่จะต้องมีการแสดงออก และการแสดงออกของพฤติกรรมก็จะสะท้อนให้เห็นถึงการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น การที่คนชอบตีเทนนิสได้ดูการแข่งขันเทนนิสและสนใจทำดี เทนนิสของนักเทนนิสที่แข่งขันพร้อมทั้งจำวิธีการตีในท่าต่าง ๆ เอาไว้ในความจำของตนเองซึ่งกระบวนการเพียงแค่นี้ Bandura ก็ถือว่า ได้เกิดการเรียนรู้ได้แล้ว และเมื่อบุคคลนั้นมี โอกาสที่เหมาะสมเช่น ได้ไปตีเทนนิสกับเพื่อนเขาก็อาจจะแสดงท่าทางการตีเทนนิสในลักษณะของนักเทนนิสที่เขาเคยดูก็ได้ นั่นก็เป็นการพิสูจน์ว่าการเรียนรู้ได้เกิดขึ้นแล้วจริง ๆ และตามแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของ Bandura นั้นมีความเชื่อว่า พฤติกรรมของคนเรานั้น ไม่ได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่จะต้องมีปัจจัยส่วนบุคคล และการรวมของปัจจัยส่วนบุคคลนั้นจะต้องรวมกัน ในลักษณะที่กำหนดซึ่งกัน และกัน (Reciprocal Determinism) กับปัจจัยทางด้านพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมการที่ปัจจัยทั้ง 3 ทำหน้าที่กำหนดซึ่งกันและกันแต่ไม่ได้หมายความว่าทั้งสามปัจจัยนั้นจะมีอิทธิพลในการกำหนดซึ่งกันและกันอย่างเท่าเทียมกัน บางปัจจัยอาจมีอิทธิพลมากกว่าอีกบางปัจจัย และ อิทธิพลของปัจจัยทั้ง 3 นั้น ไม่ได้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กันหากแต่ต้องอาศัยเวลาในการที่ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งจะมีผลต่อการกำหนดปัจจัยอื่น ๆ (Bandura, 1989)

การกำหนดซึ่งกันและกันของสิ่งแวดล้อมกับส่วนบุคคลเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะของบุคคล และ สภาพแวดล้อมความคาดหวัง ความเชื่อ อารมณ์ และความสามารถทางปัญญาของบุคคลนั้นจะพัฒนาและเปลี่ยนแปลง โดยอิทธิพลทางสังคม ที่ให้ข้อมูล และการกระตุ้นทางสมองตอบสนองทางอารมณ์ โดยการผ่านตัวแบบ การสอน และ การชักจูงทางสังคม ขณะเดียวกันบุคคลจะกระตุ้นปฏิกิริยาสนองตอบที่แตกต่างกันจากสภาพแวดล้อมทางสังคม ที่เขาอาศัยอยู่ จากลักษณะทางกายภาพของเขาเช่น อายุขนาดของร่างกาย เชื้อชาติ เพศ และ

ความน่าสนใจของร่างกายที่ค่อนข้างจะแยกออกจากสิ่งที่เขาพูดและกระทำ นอกจากนี้การสนองตอบนั้นยังขึ้นอยู่กับบทบาทและสถานภาพทางสังคมของเขาอีกด้วย เช่นเด็กที่ถูกมองว่าเป็นเด็กก้าวร้าวจะกระตุ้นให้เพื่อนมีปฏิริยาสนองตอบที่แตกต่างไปจากเด็กที่ถูกมองว่าไม่กล้าแสดงออก เป็นต้น ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าสถานภาพทางสังคมของเขา และ ลักษณะที่ปรากฏนั้น สามารถมีผลต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมก่อนที่จะเขาจะพูดหรือกระทำสิ่งใดนั่นเอง

การกำหนดซึ่งกันและกันของ พฤติกรรม กับ สิ่งแวดล้อม เป็นวงจรปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม และ สภาพแวดล้อมในชีวิตประจำวันของคนเรา พฤติกรรมเปลี่ยนเงื่อนไข สภาพแวดล้อม ในขณะที่เดียวกันเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปนั้น ก็ทำให้พฤติกรรมถูกเปลี่ยนไปด้วย สภาพแวดล้อมจะไม่มีอิทธิพลใด ๆ ต่อบุคคล จนกว่าจะมีพฤติกรรมบางอย่างเกิดขึ้น เช่นครูผู้สอน จะไม่มีอิทธิพลต่อเด็ก จนกว่าเด็กจะเข้าเรียน ผู้ปกครองจะไม่ชมเด็กถ้าเด็กยังไม่แสดงพฤติกรรมที่จะให้ชม เป็นต้น เนื่องจากทั้งพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน ดังนั้น บุคคลจึงมีทั้งผู้ก่อให้เกิด และ เป็นทั้งผลิตผลของสภาพแวดล้อมควรมีผลซึ่งกันและกันนี้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนมุมมองของกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม จากเดิมซึ่งมองว่าผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อเด็กเช่น โคมมาเป็นทั้งผู้ปกครอง และเด็กมีอิทธิพลต่อกัน และกันเช่น โดแทน

นอกจากจะเสนอปัจจัยทั้ง 3 ที่กำหนดซึ่งกันและกันแล้ว Bandura ยังได้ขยายแนวคิดของการเสริมแรงออกไปอีก โดยที่เขาพูดว่า การเสริมแรงมิได้ทำหน้าที่เพียงแต่ทำให้พฤติกรรมเพิ่มขึ้นเท่านั้น หากแต่อาจยังมีหน้าที่อื่น ๆ อีกซึ่ง เขาบอกว่าการเสริมเรานั้นทำหน้าที่ 3 ประการด้วยกันคือ

1. ทำหน้าที่เป็นข้อมูลให้บุคคลรู้ว่าควรจะทำพฤติกรรมอะไรในสภาพการณ์ใดในอนาคตเพราะการเสริมแรงด้วยตัวของมันเองจะไม่ทำให้พฤติกรรมของบุคคลเพิ่มขึ้นแม้ว่าบุคคลนั้นจะเคยได้รับการเสริมแรงมาก่อนแล้วก็ตาม ถ้าเขามีความเชื่อจากข้อมูลอื่น ๆ ว่าการแสดงพฤติกรรมในลักษณะเดียวกันนั้นจะไม่ได้รับการเสริมแรงในอนาคต

2. ทำหน้าที่ เป็นสิ่งจูงใจเนื่องจากประสบการณ์ในอดีตทำให้บุคคลเกิดความคาดหวังว่าการกระทำบางอย่างจะทำให้ได้รับการเสริมแรง การที่บุคคลคาดหวังถึงผล กรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตนี้ก็กลายเป็นแรงจูงใจต่อพฤติกรรมที่จะกระทำในปัจจุบันทำให้บุคคลเพิ่ม โอกาสที่จะแสดงพฤติกรรมดังกล่าวขึ้นในเวลาต่อ ๆ มา

3. ทำหน้าที่เป็นตัวเสริมแรง นั่นคือเพิ่มความถี่ของพฤติกรรม แต่ว่าการเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมได้ดั้น บุคคลจะต้องตระหนักถึงการที่จะได้รับการเสริมแรงนั้นด้วย การเสริมแรงอาจจะมีประสิทธิภาพในการกำกับพฤติกรรมของบุคคลที่ เคยเรียนรู้มาแล้ว แต่ค่อนข้างจะไม่มีประสิทธิภาพ ในการทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ และ เป็นการยากที่บุคคลจะเกิดการเรียนรู้ใน

ธรรมชาติโดยไม่ได้เห็นผู้อื่นแสดงพฤติกรรมมาก่อน ด้วยเหตุนี้ Bandura จึงมีความเชื่อว่าคนเรา ส่วนใหญ่จำเป็นต้องผ่านการเรียนรู้โดยการสังเกตพฤติกรรมจากผู้อื่นมาแทบทั้งสิ้น

จากแนวคิดพื้นฐานดังกล่าว ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมปัญญาของ Bandura จึงได้เน้น แนวคิด 3 ประการด้วยกันคือ

1. แนวคิดของการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning)
2. แนวคิดของการกำกับตนเอง (Self-Regulation)
3. แนวคิดของการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy)

การเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning)

Bandura มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเรานั้นเกิดขึ้นจากสังเกตจากตัวแบบ ซึ่งจะแตกต่างจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ต้องอาศัยการลองผิดลองถูก เพราะนอกจากจะ สูญเสียเวลาแล้ว ยังอาจมีอันตรายได้ในบางพฤติกรรม ในการเรียนรู้โดยผ่านตัวแบบนี้ ตัวแบบ เพียงคนเดียวสามารถที่จะถ่ายทอดทั้งความคิด และการแสดงออกได้พร้อม ๆ กัน และเนื่องจาก คนเรานั้นใช้ชีวิตในแต่ละวันในสภาพแวดล้อมที่แถบ ๆ ดังนั้นการรับรู้เกี่ยวกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ของสังคมจึงผ่านมาจากประสบการณ์ของผู้อื่น โดยการได้ยินและได้เห็นโดยไม่มีประสบการณ์ตรง มาเกี่ยวข้อง คนส่วนมากรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของสังคมโดยการผ่านทางสื่อแทบทั้งสิ้น (Fischer & Gochros 1975 & Ross 1981 อ้างถึงใน สม โสภณ เอี่ยมสุภายิต, 2550, หน้า 47 – 60) ได้สรุปหน้าที่ ของตัวแบบออกเป็น 3 ลักษณะด้วยกันคือ

1. ทำหน้าที่สร้างพฤติกรรมใหม่ ในกรณีนี้เป็นกรณีที่ผู้สังเกตตัวแบบนั้นยังไม่เคยได้ เรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวมาก่อนเคยในอดีต พฤติกรรมการพูดของเด็ก หรือ พฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง กับทักษะในการช่วยตนเอง เป็นต้น
2. ทำหน้าที่เสริมพฤติกรรมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น เป็นกรณีที่ผู้สังเกตตัวแบบเคยเรียนรู้ พฤติกรรมดังกล่าวมาบ้างแล้วในอดีต ตัวแบบก็จะทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้ที่เคยเรียนรู้พฤติกรรม ดังกล่าวพยายามพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น เช่น การดูนักเทนนิสมือหนึ่งของโลกแข่งขัน อาจจะเป็นแรงจูงใจ ให้อยากทำให้ดีเหมือนกับนักเทนนิสมือหนึ่งของโลกบ้าง จึงทำการจดจำวิธีการตีของนักเทนนิส คนนี้ แล้วนำมาพัฒนาทักษะการตีเทนนิสของตนให้ดียิ่งขึ้น
3. ทำหน้าที่ยับยั้งการเกิดของพฤติกรรม ในกรณีที่ผู้สังเกตมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หรือ ยังไม่เคยมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มาก่อน ตัวแบบนั้นก็จะช่วยทำให้พฤติกรรมที่ไม่พึง ปรารถานั้นลดลง หรือไม่เกิดขึ้น เช่น การเห็นคนข้ามถนนตรงบริเวณที่ไม่ใช่ทางม้าลาย หรือ สะพานลอย แล้วประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตก็จะทำให้เกิดการยับยั้งไม่ให้บุคคลที่สังเกตพฤติกรรม ดังกล่าวทำซ้ำเป็นต้น

ตัวแบบนั้นแบ่งเป็น 2 ประเภท ด้วยกันคือ

1. ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริง ๆ (Live Model) คือตัวแบบที่บุคคลได้มีโอกาสสังเกต และ ปฏิสัมพันธ์โดยตรง

2. ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model) เป็นตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ การ์ตูน เป็นต้น

ในการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบนี้ (Bandura, 1989) ได้กล่าวว่าประกอบด้วย 4 กระบวนการ

1. กระบวนการตั้งใจ (Attentional Processes) บุคคลไม่สามารถเรียนรู้ได้มากจากการสังเกตถ้าเขาไม่มีความตั้งใจ และ รับรู้พฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออก กระบวนการตั้งใจจะเป็นตัวกำหนดว่าบุคคลจะสังเกตอะไรจากตัวแบบนี้ องค์ประกอบที่มีผลต่อกระบวนการตั้งใจแบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ ด้วยกัน ได้แก่ องค์ประกอบของตัวแบบเอง พบว่าตัวแบบที่ทำให้บุคคลมีความตั้งใจจะสังเกตนั้นต้องเป็นตัวแบบที่มีลักษณะเด่นชัด เป็นตัวแบบที่ทำให้ผู้สังเกตเกิดความพึงพอใจ พฤติกรรมที่แสดงออกไม่ สลับซับซ้อนมากนัก จิตใจร่วมทั้งพฤติกรรมของตัวแบบที่แสดงออกนั้นควรมีคุณค่าในการใช้ประโยชน์อีกด้วย นอกจากนี้องค์ประกอบของตัวแบบแล้วยังมีองค์ประกอบของผู้สังเกตอีกด้วย ซึ่ง ได้แก่ความสามารถในการรับรู้ซึ่งรวมทั้งการเห็น การได้ยิน การรับรู้ กลิ่น และ สัมผัส จุดของการรับรู้ ความสามารถทางปัญญา ระดับของการตื่นตัว และความชอบที่เคยได้เรียนรู้มาก่อนแล้ว

2. กระบวนการเก็บจำ (Retention Processes) บุคคลจะไม่ได้รับอิทธิพลมากนัก จากตัวแบบถ้าเขาไม่สามารถจะเก็บจำได้ถึงลักษณะของตัวแบบ บุคคลจะต้องแปลงข้อมูลจากตัวแบบเป็นรูปแบบของสัญลักษณ์และจัดโครงสร้างเพื่อให้จำได้ง่ายขึ้น ซึ่งแน่นอนปัจจัยที่จะส่งผลต่อกระบวนการเก็บจำคือการเก็บรหัสเป็นสัญลักษณ์ เพื่อให้จำง่ายแก่การจำ การจัดระบบ โครงสร้างทางปัญญา การชักซ้อม ลักษณะของตัวแบบที่สังเกตในความคิดของตนเอง และ ชักซ้อมด้วยการกระทำ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความสามารถทางปัญญา และ โครงสร้างทางปัญญาของผู้สังเกตอีกด้วย

3. กระบวนการกระทำ (Production Processes) เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตแปลงสัญลักษณ์ที่เก็บจำไว้ขึ้นมาเป็นการกระทำ ซึ่งจะกระทำได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งที่จำได้ในการสังเกตการกระทำของตนเอง การได้ข้อมูลย้อนกลับจากการกระทำของตนเองและการเทียบเคียงการกระทำกับภาพที่จำได้ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้สังเกตอีกด้วย ซึ่ง ได้แก่ความสามารถทางกาย และ ทักษะในพฤติกรรมย่อย ๆ ต่าง ๆ ที่จะทำให้สามารถแสดงพฤติกรรมได้ตามตัวแบบ

4. กระบวนการจูงใจ (Motivational Processes) การที่บุคคลที่เกิดการเรียนรู้แล้วจะแสดงพฤติกรรม หรือ ไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับกระบวนการจูงใจ กระบวนการจูงใจขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของสิ่งล่อใจจากภายนอก สิ่งนั้นจะต้องกระตุ้นการรับรู้ เป็นสิ่งของที่จับต้องได้ เป็นที่ยอมรับของสังคม และ พฤติกรรมที่กระทำตามตัวแบบนั้นสามารถที่จะควบคุมเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับสิ่งล่อใจที่เห็นผู้อื่นได้รับ ตลอดจนสิ่งล่อใจของตนเอง ซึ่งอาจจะเป็นวัตถุสิ่งของและการประเมินตนเอง นอกจากนี้ในแง่ของผู้สังเกตนั้น ยังขึ้นอยู่กับความพึงพอใจในสิ่งจูงใจ ความกล้าเอียงจากการเปรียบเทียบทางสังคม และ มาตรฐานภายในของตนเอง การกำกับตนเอง (Self-Regulation)

การกำกับตนเอง เป็นแนวคิดที่สำคัญอีกแนวคิดหนึ่งของทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญา สังคมซึ่ง (Bandura, 1986) มีความเชื่อว่า พฤติกรรมของมนุษย์เรานั้นไม่ได้เป็นผลพวงของการเสริมแรงและการลงโทษ จากภายนอกแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ว่ามนุษย์เราสามารถกระทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อควบคุม ความคิด ความรู้สึกและการกระทำของตนเอง ด้วยผลกรรมที่เขาหาตัวเองเพื่อสำหรับตัวเขา ซึ่งความสามารถในการดำเนินการดังกล่าวนี้ Bandura เรียกว่าเป็นการกำกับตนเอง การกำกับตนเองนี้ ไม่สามารถ จะบรรลุได้ด้วยอำนาจทางจิต หากแต่จะต้อง ฝึกฝนและ พัฒนาความตั้งใจและความปรารถนาที่จะเปลี่ยนแปลง ถ้าขาดหนทางที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงนั้น บุคคลควรจะได้รับ การฝึกฝนกลไกของการกำกับตนเองซึ่งประกอบด้วย กระบวนการดังต่อไปนี้

กระบวนการสังเกตตนเอง (Self Observation) บุคคลจะไม่มีอิทธิพลใด ๆ ต่อการกระทำของตนเองถ้าเขาไม่สนใจว่าเขากำลังทำอะไรอยู่ เพราะความสำเร็จของการกำหนดตนเองนั้น ส่วนหนึ่งมาจากความชัดเจนความสม่ำเสมอ และการสังเกต และ บันทึกตนเอง ในกระบวนการสังเกตตนเองนั้น Bandura ได้เสนอว่าควรมีด้านต่าง ๆ ที่ควรจะใช้อยู่ด้วยกัน 4 ด้านคือ ในด้านของการกระทำ ซึ่งผู้สังเกตตนเองควรจะตัดสินใจว่า ควรจะสังเกตตนเอง ในมิติใดของการกระทำของตน ซึ่งมีมิติต่าง ๆ ของพฤติกรรมที่ควรใช้ทำการสังเกตได้แก่ มิติด้านคุณภาพ อัตราความเร็ว ปริมาณ ความริเริ่มความสามารถในการเข้าสังคม จริยธรรมและความเที่ยงเบนทั้งนี้การที่จะเลือกสังเกตที่มีมิติใดของพฤติกรรมนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับเป้าหมายของผู้สังเกตและลักษณะของพฤติกรรมเป็นหลัก เช่นถ้าต้องการสังเกตการวิ่งของนักกีฬา ก็คงจะต้องทำการสังเกตในมิติ ของความเร็ว หรือถ้าจะสังเกตหลังการฝึกทักษะทางด้านสังคมแล้ว การปฏิสัมพันธ์กับสังคมเป็นเช่นใด ก็ อาจจะสังเกตในมิติของความสามารถในการเข้าสังคมเป็นต้น นอกจากนี้ด้านของการกระทำแล้วยังมีด้านของความสม่ำเสมอ ความใกล้ชิด และความถูกต้องอีกด้วย

การสังเกตตนเองนั้นทำหน้าที่อย่างน้อยที่สุด 2 ประการคือ เป็นตัวให้ข้อมูลที่จำเป็นต่อการกำหนดมาตรฐานของการกระทำที่มีความเป็นไปได้จริง และประเมินการเปลี่ยนแปลง

ของพฤติกรรมที่กระทำอยู่แต่การที่คนเราจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือไม่ก็ยังคงขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่าง เช่น การวิเคราะห์หีนิสัยตนเอง ซึ่งมักจะพบว่าคนเราไม่ค่อยจะตระหนักกับสิ่งที่ตนเองกระทำเป็นนิสัยการสังเกตตนเองจะทำให้บุคคลสามารถวิเคราะห์หีนิสัยได้ว่าในเงื่อนไขใดการวิเคราะห์หีนิสัยตนเองนั้นจะนำไปสู่การตัดสินใจว่าพฤติกรรมใดควรจะเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้การจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางการชูงใจตนเองเนื่องจากพบว่าบางครั้งการสังเกตตนเองก็นำไปสู่การเพิ่มของพฤติกรรม การลดพฤติกรรม และ บางครั้งก็ไม่มีผลต่อพฤติกรรมที่สังเกตนั้นเลย ดังนั้นก็จะขึ้นอยู่กับการชูงใจของตนเองด้วย ซึ่ง (Bandura, 1986) กล่าวว่า การที่คนเราจะเกิดแรงชูงใจตนเองนั้น

การเน้นที่ความสำเร็จหรือความล้มเหลว พฤติกรรม และ การรับรู้ถึงความสามารถของตนเองจะเปลี่ยนแปลง ถ้าการเปลี่ยนแปลงนั้นนำไปสู่การได้รับรางวัล การเน้นการสังเกตความสำเร็จของการแสดงพฤติกรรม จะทำให้เกิดการเพิ่มพฤติกรรมที่ปรารถนามากกว่าที่จะไปสังเกตความล้มเหลวของการแสดงพฤติกรรม

ระดับความสามารถในการควบคุม พฤติกรรมที่สังเกตนั้นถ้าบุคคลรับรู้ว่าจะอยู่ในความสามารถที่ควบคุมได้ ก็จะมีโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงได้ดีกว่าพฤติกรรมที่บุคคลมีความรู้สึกรู้ว่าไม่สามารถจะควบคุมได้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self - Reaction) งานของ Bandura ที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น ในระยะแรก Bandura เสนอแนวความคิดของความคาดหวังความสามารถของตนเอง (Efficacy Expectation) โดยให้ความหมายว่าเป็นความคาดหวังที่เกี่ยวข้องกับความสามารถของตน ในลักษณะที่เฉพาะเจาะจง และ ความคาดหวังนี้เป็นตัวกำหนดการแสดงออกของพฤติกรรม (Bandura, 1977) แต่ต่อมา (Bandura, 1986) ได้ใช้คำว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Perceived Self - Efficacy) โดยให้คำจำกัดความว่าเป็นการที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง ที่จะจัดการ และดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยที่ Bandura นั้นไม่ได้กล่าวถึงคำว่าคาดหวังอีกเลย

Bandura มีความเชื่อว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น มีผลต่อการกระทำของบุคคล 2 คน อาจมีความสามารถไม่ต่างกัน แต่อาจแสดงออกในคุณภาพที่แตกต่างได้ ถ้าพบว่าคน 2 คนนี้มีการรับรู้ความสามารถแตกต่างกัน ในคน ๆ เดียวก็เช่นกัน ถ้ารับรู้ความสามารถของตนเอง ในแต่ละสภาพการณ์แตกต่างกัน ก็อาจจะแสดงพฤติกรรมออกมาได้แตกต่างกันเช่นกัน Bandura เห็นว่าความสามารถของคนเรานั้น ไม่ตายตัว หากแต่ยืดหยุ่นตามสภาพการณ์ ดังนั้นสิ่งที่จะกำหนดประสิทธิภาพการแสดงออก จึงขึ้นอยู่กับ การรับรู้ความสามารถของตนเองในสภาพการณ์นั้น ๆ นั่นเอง นั่นคือถ้าเรามีการรับรู้ว่ามีความสามารถ เราก็จะแสดงออกถึงความสามารถนั้นออกมา คนที่รับรู้ว่ามีความสามารถ จะมีความอดทน อุตสาหะ ไม่ท้อถอย และจะประสบความสำเร็จ

ความสำเร็จที่สุด (Evans, 1989) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น Bandura เสนอว่ามีอยู่ด้วยกัน 4 ปัจจัยคือ (Evans, 1989 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2550, หน้า 47 - 60)

1. ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ (Mastery Experiences) ซึ่ง Bandura เชื่อว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง เนื่องจากว่าเป็นประสบการณ์โดยตรง ความสำเร็จทำให้เพิ่มความสามารถของตนเอง บุคคลจะเชื่อว่าเขาสามารถที่จะทำได้ ดังนั้นในการที่จะพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น จำเป็นที่จะต้องฝึกให้เขามีทักษะเพียงพอที่จะประสบความสำเร็จได้พร้อม ๆ กับการทำให้เขารับรู้ว่ามีความสามารถ จะกระทำเช่นนั้น จะทำให้เขาใช้ทักษะที่ได้รับฝึกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด บุคคลที่รับรู้ว่าตนเองมีความสามารถนั้น จะไม่ยอมแพ้อะไรง่าย ๆ แต่จะพยายาม ทำงานต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ

2. การใช้ตัวแบบ (Modeling) การได้สังเกตตัวแบบ แสดงพฤติกรรมที่มีความซับซ้อน และ ได้รับผลกรรมที่พึงพอใจ ก็ทำให้ผู้ที่สังเกตมีความรู้สึกว่าเขาจะสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ ถ้าเขา พยายามจริง และ ไม่ย่อท้อ ลักษณะของการใช้ ตัวแบบที่ส่งผลต่อความรู้สึกว่าเรามีความสามารถที่จะทำได้นั้น ได้แก่การแก้ปัญหาของบุคคลที่มีความกลัวต่อสิ่งต่าง ๆ โดยที่ให้ผู้ตัวแบบที่มีลักษณะคล้ายกับตนเอง ก็สามารถทำให้ลดความกลัวต่าง ๆ เหล่านั้นได้ (Kazdin, 1974 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2550, หน้า 47 - 60)

3. การใช้คำพูดชักจูง (Verbal Persuasion) เป็นการบอกว่าบุคคลนั้นมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ วิธีการดังกล่าวนี้ค่อนข้างง่ายและ ใช้กันทั่วไปซึ่ง Bandura ได้กล่าวว่า การใช้คำพูดชักจูงนั้นไม่ค่อยจะได้ผลนัก ในการที่จะทำให้คนเราสามารถพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Evans, 1989 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2550, หน้า 47 - 60) ซึ่งถ้าจะให้ได้ดี ควรจะใช้ร่วมกับการทำให้บุคคลมีประสบการณ์ของความสำเร็จซึ่งอาจจะต้องค่อย ๆ สร้างความสามารถให้กับบุคคล อย่างค่อยเป็นค่อยไป และ ให้เกิดความสำเร็จตามลำดับขั้นตอน พร้อมทั้งการใช้คำพูดชักจูงร่วมกัน ก็ย่อมที่จะได้ผลดีในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตน

4. การกระตุ้นทางอารมณ์ (Emotional Arousal) การกระตุ้นทางอารมณ์มีผลต่อการรับรู้ความสามารถของตน บุคคลที่ถูกกระตุ้นอารมณ์ทางลบ เช่น การอยู่ในสภาพที่ถูกข่มขู่ จะทำให้เกิดความวิตกกังวล และ ความเครียด นอกจากนี้จะทำให้เกิดความกลัว และจะนำไปสู่การรับรู้ความสามารถของตนต่ำลง ถ้าอารมณ์ลักษณะดังกล่าวเกิดมากขึ้น ก็จะทำให้บุคคลไม่สามารถที่จะแสดงออกได้ดี อันจะนำไปสู่ประสบการณ์ของความล้มเหลว ซึ่งจะทำให้การรับรู้เกี่ยวกับความสามารถของตนต่ำลงไปอีก แต่ถ้าบุคคลสามารถลด หรือ ระวังการถูกกระตุ้นทางอารมณ์ได้ จะทำให้การรับรู้ความสามารถของตนดีขึ้น อันจะทำให้การแสดงออกถึงความสามารถดีขึ้นด้วย

คลาสเซอร์ Classer (อ้างใน พรรณี อู่อรุณ 2545, 19-20) เสนอแนะว่า “ความอบรมและความตั้งมั่นในงานของครูจะสามารถช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ และบิทรินเอส ฟันนิมูว์ (Beatrix S.Femimove อ้างถึงใน พรรณี อู่อรุณ 2545, 19-20) เชื่อว่าครูที่เข้าใจถึงจิตใจนักเรียนจะได้ประโยชน์ในการพัฒนางานและได้แสดงความคิดเห็นว่าบทบาทของครูในการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พอสรุปได้ว่า สามารถตัดสินใจในการเลือกใช้ทฤษฎีต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม เช่น ทฤษฎีความพร้อม ทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์ ทฤษฎีการพัฒนางานจิต และทฤษฎีการเรียนรู้เติบโตทางปัญญา รู้วิธีการว่านักเรียนควรจะเรียนอย่างไร เตรียมการสอนด้วยกิจกรรมที่เหมาะสม เข้าใจจิตใจนักเรียนเป็นอย่างดี มีการสื่อสารเป้าหมายการเรียนรู้กับนักเรียน และผู้ปกครองได้อย่างดี ให้ความสำคัญและมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ต่อการประเมิน ผลกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนทราบความหมายของการประเมินผลและมีข้อมูลเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินเพื่อนักเรียนจะได้เลือกใช้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถประสานงานและรู้จักการเรียนเข้ากลุ่มตามความสนใจ

ทฤษฎีการสอน

ทฤษฎีการสอนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครู ผู้สอนเป็นสิ่งจำเป็นในทุกสาขาวิชา เพราะเป็นพื้นฐานที่จะเข้าใจการสอน ริชชี (Richey, 1964 อ้างถึงใน สะอาด พวงปรีก, 2545, หน้า 34 - 35) ได้สรุปทฤษฎีการสอน 3 ทฤษฎีคือ

1. ทฤษฎีการสอนเพื่อเสริมความรู้เข้าใจ (Theory of Teaching as Cognitive Construction) ซึ่งเน้นถึงพฤติกรรมของครู ในฐานะที่เป็นผู้ให้ความรู้ความคิดแก่นักเรียน ทำให้ครูเป็นผู้นำและควบคุมการเรียนการสอน ซึ่งครูต้องมีความรู้ในเนื้อหาวิชาและวิชาชีพครู
2. ทฤษฎีการสอน ที่ให้ตัวแบบแก่นักเรียน (Theories and Teaching as A model Providing) เป็นทฤษฎีที่เน้นให้เห็นบทบาทของครู ในฐานะที่เป็นผู้สืบทอดทางวัฒนธรรม และเป็นผู้ให้ทักษะแก่นักเรียน คุณสมบัติของครูจะต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดีและมีความสามารถสูง
3. ทฤษฎีการสอนที่เน้นการวางเงื่อนไข (Theories of Teaching as Conditioning) ทฤษฎีเน้นการสอนที่เป็นเครื่องชี้ทางให้ผู้เรียน การสอนของครูเป็นตัวอย่างของนักเรียน เพราะการปฏิบัติอย่างใดก็จะ ได้ผลเช่นนั้น ครูจึงต้องแนะวิธีที่จะปรับปรุงส่งเสริมการปฏิบัติให้ถูกต้องแก่นักเรียน การใช้ทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติของครูนั้น ถือเป็นกระบวนการสำคัญในการทำการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เกิดสัมฤทธิ์ผลได้คือ

ทฤษฎีความพร้อม (Theory of Maturation) ครูต้องสังเกตความพร้อมของนักเรียน ระบุบุคคลว่ามีมากน้อยเพียงใดและต้องพยายามปรับหลักสูตร สำหรับแต่ละบุคคลและขอความ

ช่วยเหลือจากผู้ปกครองในรูปแบบครูช่วยสอนสำหรับนักเรียนไม่พร้อม แต่สำหรับนักเรียนที่พร้อมมากอาจจะเป็นผู้ช่วยเหลือประกบคู่กับนักเรียนที่ไม่พร้อมและมอบหมายงานอื่น ๆ เพิ่มเติมให้เป็นพิเศษ

ทฤษฎีพัฒนาจิตวิทยาสังคม (Theory of Psychology Mamics and Psychosocial Dimensions) ครูต้องจัดห้องเรียนให้นักเรียนชาย หญิง นั่งปนกันเป็นกลุ่มเล็กๆ และให้โอกาสนักเรียนได้เล่นกลางแจ้งโดยปราศจากการควบคุมซึ่งเป็นการลดความตึงเครียดทางอารมณ์

ทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์ (Theory of Behaviorism) ครูต้องจัดการสอนที่ช่วยนักเรียนพัฒนาทักษะการฟังวันละ 2 - 3 ครั้ง อย่างน้อยครั้งละ 20 นาที เกี่ยวกับคำแนะนำเรื่องพฤติกรรม และให้รางวัลโดยการหยุดพรทครั้งละ 5 นาที

ทฤษฎีความเจริญเติบโตทางปัญญา (Theory of Cognitive Growth) ครูควรจัดการเรียนและกิจกรรมเป็นกลุ่มหรืออิสระ เป็นรายบุคคลสัปดาห์ละครั้ง เพื่อที่นักเรียนจะได้มีโอกาสและมีเวลาในการค้นคว้าและค้นหาตนเอง นอกจากนี้ ครูควรมอบหมายงานให้นักเรียนเขียนบทความสรุปเกี่ยวกับวิชาที่เรียน

เจน เพียเกต ผู้ค้นคว้าทฤษฎีความจำ (Cognitive Theory) ซึ่งเน้นเรื่องการพัฒนาสติปัญญาเชื่อว่าเด็กทุกคนจะสร้างองค์ความรู้ผ่านการกระทำและมีส่วนร่วมกับผู้อื่นและสิ่งของมากกว่าผ่านการท่องจำ นักการศึกษาตามแนวทางของ Piaget เชื่อว่า การสอนเนื้อหาให้เด็กท่องจำจะไร้ค่ากว่าการช่วยเหลือให้เด็กได้ทำกิจกรรมเอง (วงสา ดวงทองลา, 2551, หน้า 1-20) ได้กล่าวไว้ว่าประเภทของการสอนช่วยให้การเรียนรู้เกิดความสามารถอย่างมีประสิทธิภาพ มากกว่าไม่มีการสอนหมายความว่า การสอนช่วยให้ผู้เรียนรู้อะไรต่าง ๆ ได้มากกว่าการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการสอนด้วยวิชาใดก็ตามควรจะได้รับผลการพัฒนาการสอนเช่น

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการสอนให้เข้าใจ
2. การปรับปรุงบทเรียน แบบเรียน และอุปกรณ์ที่ออกแบบ เพื่อบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ของการสอนที่ได้กำหนดไว้
3. ประเมินว่าวัตถุประสงค์ของการสอนที่ได้กำหนดไว้ได้รับผลเท่าไร และจะปรับการสอนให้มากขึ้นอย่างไรบ้าง

ประเภทของวิธีสอน

1. การแบ่งตามบทบาทและกิจกรรมการสอนได้ 4 ประเภทคือ
 - 1.1 ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง จะเน้นบทบาทของผู้สอน เช่น การสอนแบบบรรยาย ในขณะที่ผู้เรียนมีบทบาทในการฟัง คิด ถาม จด และ การจำ เป็นต้น

1.2 ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้น บทบาทการทำกิจกรรม เช่น วิธีสอนทักษะปฏิบัติ ผู้เรียนจะต้องมีบทบาทในการฝึกปฏิบัติด้วยตนเองมากขึ้น

1.3 ผู้เรียน และ ผู้สอนมีกิจกรรมร่วมกัน ผู้เรียน และ ผู้สอนต่างก็มีบทบาทเท่า ๆ กัน มีการปฏิบัติร่วมกัน เช่น วิธีสอนแบบเสวนา วิธีสอนแบบอภิปราย

1.4 การสอนที่ใช้สื่อการสอน บทบาทการสอนจะเน้นสื่อที่เป็นอุปกรณ์การสอน เช่น คอมพิวเตอร์ สไลด์ เป็นต้น

2. การแบ่งประเภทของการสอนกลุ่มของนักศึกษาได้แบ่งเป็น 4 กลุ่มคือ

2.1 การสอนเป็นกลุ่มใหญ่มีผู้เรียนแต่ 15 คน ขึ้น ไปมี การปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้สอน ผู้เรียนจะเป็นทางเดียว ผู้สอนค่อนข้างจะมีบทบาทเช่น วิธีสอนแบบบรรยาย

2.2 การสอนเป็นกลุ่มน้อย มีผู้เรียนตั้งแต่ 7 - 8 คนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีบทบาท และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มได้ ผู้สอนจะได้ใกล้ชิดกับผู้เรียน เช่น การสอนแบบอภิปรายกลุ่มย่อย

2.3 การสอนแบบผู้เรียนเดี่ยว หมายถึงการสอนโดยมีผู้เรียน หนึ่งคนกับครูหนึ่งคน คือ ครูสามารถชี้แนะแก้ไขในทุกรายการที่นักศึกษาไม่เข้าใจ เช่น วิธีสอนแบบตัวต่อตัว การปรึกษาปัญหาพิเศษ

2.4 การสอนเป็นรายบุคคล เป็นการที่ผู้เรียนแต่ละคนสามารถเรียนได้ด้วย ความสามารถของตนเองโดยใช้นวัตกรรมการสอนเช่น สื่ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ แทนการใช้ อาจารย์เป็นการสอนที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูป

ขอบข่ายการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ ของวิทยาลัยครูในภาคเหนือ

การจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคเหนือของลาวมีหลายวิธีแต่วิธี สอนที่นิยมใช้ในวิทยาลัยครูสามารถจำแนกออกได้เป็นคือ

1. การสอนแบบบรรยายเป็นการสอน

โดยพื้นฐานสามารถจำแนกลักษณะ หรือ ปรากฏการสอนได้สองประการ คือ การสอน โดยมีครูเป็นศูนย์กลาง และ การสอนที่มีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ในแต่ละทัศนะที่กล่าวในวงยุทธวิธี ใด หรือ เทคนิคใด จุดเริ่มต้นของการสอน ในทุกกรณีขึ้นอยู่กับความรู้ของนักเรียน การสอน แบบมีครูเป็นศูนย์กลางโดยตรงหรือเป็นการสอนแบบจัดออกมาให้รับรู้ทุกอย่าง ในการสอนด้วยวิธี นี้ ครูอาจารย์เป็นผู้ควบคุมสิ่งที่อาสาสอน และวิธี การสอนนักเรียน แต่ละวิธีสอน จะสอดคล้องกับ สภาพการณ์ การสอนที่แตกต่างกันจะเน้นครูต้องมีความสามารถใช้หลาย ๆวิธีและตกลงเลือกเองว่า ยุทธวิธีใดจะมีประสิทธิภาพมากที่สุด

2. การสอนโดยตรง

การสอนโดยตรง คือ ชื่อรวมของวิธีการสอนต่าง ๆ ที่เป็นการเสนอต่อในห้องเรียนพร้อมกัน การสอนที่ครูเป็นใจกลางที่ถ่ายทอดบทเรียนทางด้านวิชาการ ที่มีรูปแบบการจัด โครงสร้าง ในระดับสูง โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะในทุก ๆ กิจกรรม ของนักศึกษาและรักษาจุดผลสำเร็จทางด้านวิชาการ รูปแบบของการสอนโดยตรงที่มักใช้ทั่วไปการบรรยาย และการสาธิต

2.1 ความสามารถทางการสอนโดยตรง

เพื่อนำเสนอให้นักศึกษาเข้าสู่แนวคิดใหม่ ของการเรียนรู้ด้วยการเสนอ ให้นักศึกษาได้มีมุมมองอันกว้างไกลเกี่ยวกับหลักความคิดเบื้องต้นต่าง ๆ

2.1.1 สอนนักศึกษาเกี่ยวกับทักษะ หรือขั้นตอนที่มีโครงสร้าง ที่กำหนดมาอย่างชัดเจน

2.1.2 แนะนำเนื้อหาที่นักศึกษาต้องไปใช้ในกิจกรรมที่นักศึกษาเป็นศูนย์กลาง

2.1.3 เสนอเนื้อหาของวิชาที่จะสอนได้ผลดีกว่า ถ้าใช้ในการเสนอหรือการอภิปราย

2.1.4 ขั้นตอนของการปฏิบัติต่าง ๆ ก่อนการให้นักศึกษาทำกิจกรรมจริง

2.2 มีหลายอย่างที่ครูสามารถนำไปใช้จริงได้เพื่อได้รับผลสำเร็จสูง

2.2.1 เสนอให้เห็นรูปภาพรวม ตั้งแต่จุดต้นของการสอนเพื่อให้นักศึกษาได้เป้าหมาย ใจกลางของบทเรียนก่อนจะสอนรายละเอียด

2.2.2 ควรบอกนักศึกษาเกี่ยวกับจุดประสงค์ต่าง ๆ ของบทเรียน

2.2.3 ในระหว่างการสอนควรเน้นหนักจุดต่าง ๆ ที่สำคัญ

2.2.4 ควรใช้สื่อการสอน

2.2.5 ควรสอนเป็นขั้น ๆ อย่างช้า ๆ และ ไม่สอนเร็วเกินไป

2.2.6 ควรอธิบายคำศัพท์ ที่ท่านใช้ในการสอนที่นักศึกษายังไม่รู้

2.2.7 เวลาสอนควรตั้งคำถามต่อนักศึกษา

2.2.8 ควรแสดงว่าท่านสนใจต่อแนวความคิดของนักศึกษา

3. การสอนแบบมีส่วนร่วมเมื่อพูดถึงการเรียนแบบร่วมมือกันคือ

3.1 ต้องเป็นงานที่เรียกร้องให้มีการร่วมมือกัน

3.2 ต้องมีโครงสร้างแบบกระตุ้นให้ร่วมมือกัน

3.3 การเสริมสร้าง และกระตุ้นให้นักศึกษาทั้งหลายช่วยเหลือ ซ้ำกันและกัน

3.4 นักศึกษาต้องอาศัยความพยายามของแต่ละคน เพื่อประสพผลสำเร็จ

3.5 นักศึกษาแต่ละคนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตัวเอง

3.6 ในเวลาใดการเรียนแบบร่วมมือจะเป็นยุทธวิธีการสอนที่ได้รับผลดีนั้น
ต้องปฏิบัติ คือ

3.6.1 ครูผู้สอนต้องให้นักศึกษาทุกคน ประสบผลสำเร็จทางการเรียน

3.6.2 เวลาครูสอน ต้องเน้นความสำคัญของการเรียนร่วมไปคู่กับการเรียนเป็น
ส่วนบุคคล

3.6.3 ในเวลาที่ครู ต้องการให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนแนวความคิด ซึ่งกันและ
กันเมื่อครูอยากเห็นนักศึกษา เรียนรู้ร่วมกัน และเรียนรู้ด้วยการเสริมสร้างช่วยกัน

3.6.4 ในเวลาที่ครูต้องการเสริมสร้าง และพัฒนาในการร่วมมือกันอยู่ในกลุ่มของ
นักศึกษา และ พัฒนาการให้ความเคารพนับถือ จุดเด่น และจุดด้อยร่วมกัน โดยเฉพาะในห้องเรียนที่
มีนักศึกษาจำนวนมากที่มีพื้นฐานวัฒนธรรมแตกต่างกันและ ในห้องเรียนที่มีนักศึกษาที่มี
ความต้องการพิเศษ

3.6.5 การสอนแบบแก้ปัญหา เป็นขบวนการที่มีความรู้ล่วงหน้าไปใช้กับ
สถานการณ์ ที่ไม่เห็น เพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ ดังนั้นก็ เป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้แบบสืบรู้
สามารถนำไปใช้การแก้ปัญหา เป็นยุทธวิธีการสอนในหลายวิธีทางความสำคัญของยุทธวิธีนี้

3.6.5.1 นักศึกษาได้เรียนรู้ผู้เดียว หรือเรียนเป็นกลุ่มน้อย

3.6.5.2 เนื้อหาในการเรียนรู้ของเขาทำให้แก้ปัญหาจริง ๆ ได้และสามารถแก้
ได้หลายแบบ

3.6.5.3 นักศึกษานำยุทธวิธีจำนวนหนึ่งเพื่อใช้ในการเรียนรู้

3.6.5.4 ผลการแก้ปัญหาจะมีความสำคัญน้อยกว่าขั้นต่าง ๆ ที่นำมาใช้เพื่อ
ค้นหาเหตุผลแก้ปัญหา นั้นต้องนำเอาผลของการแก้ปัญหาทั้งหมดมาเผยแพร่ให้นักศึกษารับรู้ทุกคน

3.6.5.5 เวลาใด การแก้ปัญหา เป็นยุทธวิธีการสอนที่เป็นผลดี การแก้ปัญหา
เป็นยุทธวิธีการสอน เป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถนำไปใช้ได้หลาย ๆ รายวิชาของหลักสูตร
สามารถใช้แบบ โคดเดี่ยว หรือ ใช้ร่วมกับยุทธวิธีการสอนอื่น ๆ และ ก็เป็นยุทธวิธีที่ใช้ทำงาน
เป็นกลุ่ม เหตุผลสำคัญในการเอาปัญหามาให้นักเรียนแก้ นั้น คือทำให้เขาเข้าใจบทเรียนมากขึ้น
และสามารถค้นคิดจากหลายมุมมอง

3.6.5.6 ระยะเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับนำมาใช้ในการแก้ปัญหา
เป็นยุทธวิธีการสอนอันหนึ่งคือ ในเวลาที่ครูต้องการให้นักศึกษาได้เข้าใจอย่างลึกซึ้งอีกเกี่ยวกับ
เนื้อหาวิชาแทนที่จะเพียงแต่เล่าเอาเท่านั้น

3.6.5.7 ในเวลาที่ครู ต้องการพัฒนาการคิดค้น และ ทักษะการใช้เหตุใช้ผล ของนักศึกษา นั้นหมายความว่า พัฒนาความสามารถของนักศึกษาในการวิเคราะห์สถานการณ์ ในการใช้ความรู้ที่เพิ่มเติมกับสถานการณ์ใหม่ ในการจำแนกความแตกต่างระหว่างความเป็นจริง ทัศนะความคิด และ การรู้จักตัดสินใจ ไม่ถูก และถูก แบบภาวะวิสัย

3.6.5.8 ในเวลาที่ครูต้องการความสามารถ ของนักศึกษาในการประเมินและ การตอบรับสถานการณ์ใหม่ ๆ

3.6.5.9 ในเวลาที่ครูต้องการให้นักศึกษาเข้าใจสายสัมพันธ์ระหว่างที่เขาได้ เรียนกับโลกจริง

4. การสอนแบบค้นคว้าสนทนา

การสอนแบบสนทนาคือการสอนที่ทุกคนได้รับรู้แล้ว ในการสนทนานั้นหลายคนได้พูด กัน เพื่อให้การสนทนา กลายเป็นยุทธวิธีการสอนมันจำต้องมีเป้าหมาย ต้องมีโครงสร้าง และมีความคาดหวังการเรียนรู้ ได้มีการเสนอขึ้น ก่อนจะพูดแลกเปลี่ยนแนวความคิดกันเป็น การสนทนาที่ต้องตอบสนองเงื่อนไขดังนี้

4.1 คนต้องพูดกัน

4.2 ต้องได้ฟังกัน

4.3 ต้องตอบโต้กัน

4.4 จะต้องมีมากกว่าหนึ่งทัศนะ

4.5 มีความตั้งใจ โดยพัฒนาความรู้ และ ความเข้าใจของตน เกี่ยวกับประเด็น ที่ยกมาสนทนากันนั้น

4.6 การสนทนาสามารถไปใช้ได้หลายทาง อาจเป็นส่วนหนึ่งของการสอนหรือเป็น การสอนทั้งหมด เป้าหมายของการสนทนาไม่ใช่การหาคำตอบที่ถูกต้อง แต่เพื่อให้เป็นเอกภาพกัน ให้ความรู้ มีเหตุผล หมายความว่า ทุก ๆ เรื่องที่ประกอบเข้าในการสนทนาจะได้รับช่วยเหลือเพื่อให้ เข้าใจจุดประสงค์ของการสนทนา จุดประสงค์ของการสนทนาสามารถใช้การสนทนาเป็นวิธีสอน ก็ได้

4.6.1 ในเวลาที่ครูต้องการให้นักศึกษาได้ พัฒนาความเข้าใจของเขาด้วยการ ดึงเอาความรู้ และประสบการณ์ของเขาเองออกมาใช้

4.6.2 ในเวลาที่ครูให้นักศึกษาทำงานร่วมกัน และแลกเปลี่ยนแนวความคิดด้วยการพูดกัน

4.6.3 ในเวลาที่ครูต้องการให้นักศึกษาได้สำรวจหลายลักษณะที่แตกต่างกัน ออกไปและให้ความสามารถตีความหมายเป็นจริงอันเดียวกันหลายวิธีทาง

4.6.4 ในเวลาที่ครูต้องการให้นักเรียนเข้าใจประเด็นที่กล่าวถึงสลับซับซ้อน มักไม่ใช่เรื่องง่าย

4.6.5 ในเวลาที่ครูต้องการให้นักศึกษาฝึกฝน การปั้นแนวความคิดของตนออกมา และปกป้องแนวความคิดเหล่านั้น

5. การสอนแบบสืบรู้หรือค้นพบ

5.1 เป็นยุทธวิธีการสอนแบบเอานักศึกษาเป็นใจกลางที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสำรวจ ปัญหาต่าง ๆ และ ค้นพบข่าวสาร

5.1.1 ในยุทธวิธีการสืบรู้นักศึกษา

5.1.2 เรียนรู้หลักความคิด และความรู้ใหม่

5.1.3 เรียนรู้รวบรวม

5.1.4 เรียนรู้ทักษะก่อสร้างความรู้ใหม่ออกมา

5.1.5 ตัดสินใจโดยอิงใส่ข้อมูลข่าวสารที่เขาค้นพบ

5.1.6 ครูต้องเน้นขบวนการที่ใช้เพื่อไปถึงความรู้มากกว่าความรู้ที่ได้ค้นพบถ้า นักศึกษาเข้าใจและสามารถนำใช้ขบวนการ เพื่อไปถึงความรู้ที่เขาจะใช้มันบ่อย ๆ เพื่อเรียนรู้ ความรู้ หลักความคิดใหม่ ๆ และ สร้างข้อรวบรวมเพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงในการตัดสินใจ

5.2 ในยุทธวิธีการสืบรู้ นักศึกษาจะทำงานกับครู

5.2.1 พัฒนาคำถามจะลึกต่าง ๆ ที่การสืบรู้ให้ชัดเจน

5.2.2 วางแผนสืบรู้ในหัวเรื่องที่น่าสนใจ

5.2.3 เก็บวิเคราะห์ และตีความหมายข่าวสาร

5.2.4 สร้างเป็นข้อสรุป

5.2.5 แลกเปลี่ยนสิ่งที่เขาค้นพบ

เป้าหมายร่วมของแบบนี้ คือการสนองขอบเขตงานให้ครูผู้สอน สำหรับช่วยนักศึกษา พัฒนาความรู้ ทักษะและ การกระทำของเขาที่ต้องการสามารถเคลื่อนไหวสืบรู้อย่างเป็น เจ้าตัวเองให้ใกล้ชิด กับครู ครูต้องตรวจทุกขั้นตอนของการค้นพบ

การจัดการศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคเหนือ

1. ด้านการจัดการศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคเหนือว่าด้วยการลงทะเบียนรายวิชาเรียน นักศึกษาต้องลงทะเบียนรายวิชาเรียนตามรายการจัดสอนของวิทยาลัยครูที่จัดให้ในแต่ละภาคเรียน วิทยาลัยครูแต่ละแห่งต้องให้คำแนะนำแก่นักศึกษาในการเลือกวิชาเรียนเพื่อให้ จำนวนศึกษามีลักษณะสมดุล

2. แต่ละรายวิชาเลือกที่ได้กำหนดไว้ ในการแนะนำนั้น ต้องให้นักศึกษาจัดลำดับวิชาเลือกที่ตนเองเลือกเอาตามลำดับความต้องการจากสูงหาค่า วิทยาลัยครูเป็นผู้ตัดสินว่าผู้จะได้เรียนวิชาใด โดยใช้คะแนนสอบเลื่อนจบชั้นอุดม หรือเทียบเท่าเป็นหลักในการให้สิทธิ์ถ้าหากวิชาเลือกใดมีผู้เสนอมากเกินความต้องการในการจัดห้องเรียนให้เหมาะสม นักศึกษาต้องรับผิดชอบต่อตนเองเมื่อลงทะเบียนเรียบร้อยแล้วจะไม่อนุญาตให้เปลี่ยนสายวิชาเรียน หรือวิชาเลือกได้ ในกรณีที่นักศึกษาสอบตกในรายวิชาใดหนึ่งต้องลงทะเบียนซ้ำ ในปีถัดไปตามรายการจัดสอนและสอบที่วิทยาลัยครูกำหนดในแต่ละภาคเรียนนั้น ๆ

3. กระบวนการเรียนการสอนของวิทยาลัยครูในภาคเหนือเป็นวิทยาลัยครูที่อยู่ใน 8 สถาบันสร้างครูในลาว โดยอยู่ในแผนยุทธศาสตร์การสร้างครูใน พ.ศ. 2549 - 2558 และแผนดำเนินงาน พ.ศ. 2549 - 2553 เน้นหนักในการสร้างครูให้แก่สายสามัญศึกษาเป็นต้นแต่การสร้างครูอาชีวศึกษา และครูนอกระบบวิทยาลัยครูจะต้องจัดอยู่ในแผนงานเฉพาะของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์การสร้างครู พ.ศ. 2549 - 2553 และแผนดำเนินงานตั้งแต่ พ.ศ. 2549 - 2558 ให้ปรากฏผลเป็นจริง และตอบสนองได้ตามความต้องการของสังคมตอบสนองครูสอนในชั้นมัธยมในภาคเหนือของลาว (โครงการเปิดการเรียนการสอนหลักสูตรปริญญาตรีต่อเนื่อง พ.ศ. 2551)

4. การจัดตั้งสอบจบ รายวิชาของการสร้างครูมัธยมสร้างครูมัธยมศึกษามอบให้วิทยาลัยครูที่เกี่ยวข้องเป็นผู้รับผิดชอบจัดตั้งรับผิดชอบปฏิบัติให้ถูกต้อง และถูกต้องตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ทุกรายวิชาที่มีการสอนอยู่ในแต่ละภาคเรียนให้จัดสอบตามตารางสอบที่วิทยาลัยครูกำหนด รายวิชาใดที่ได้จัดให้มีการสอนการเรียนทั้งภาคทฤษฎีและการสอนปฏิบัติจริงนอกจากจะต้องสอบภาคทฤษฎี มีการสอบภาคปฏิบัติจริงเช่นเดียวกัน อาจารย์ผู้สอนจะต้องดูตารางสอบทุกรายวิชาไว้ล่วงหน้าในรายการจัดสอบประจำภาคเรียนซึ่งห้องการวัดและประเมินผลเป็นผู้กำหนด วัน เวลา และ ห้องสอบ

รายวิชา 1 หน่วยกิตใช้เวลาสอบ 1 ชั่วโมง

รายวิชา 2 หน่วยกิต ใช้เวลาสอบ 1 ชั่วโมง 30 นาที

รายวิชา 3 หน่วยกิตใช้เวลาสอบ 2 ชั่วโมง

รายวิชา 4 หน่วยกิต ใช้เวลาสอบ 2 ชั่วโมง 30 นาที

รายวิชา 5 หน่วยกิต ใช้เวลาสอบ 3 ชั่วโมง

รายวิชา 6 หน่วยกิต ใช้เวลาสอบ 3 ชั่วโมง 30 นาที

รายวิชา 7 หน่วยกิตใช้เวลาสอบ 4 ชั่วโมง

5. การออกข้อสอบ อาจารย์ต้องรับผิดชอบในการออกข้อสอบโดยให้หน่วยงาน ประเมินผล และ รวบรวมข้อมูลวิชาการพร้อมเป็นผู้ดูแล อำนวยความสะดวกในการจัดข้อสอบเข้า ของให้อาจารย์ผู้สอนตรวจจำนวนให้เพียงพอกับจำนวนนักศึกษาที่จะเข้าสอบ โดยเพิ่มข้อสอบไว้ 2 ชุด และให้บรรจุนายชื่อนักศึกษาตามลำดับรหัสประจำตัวสำหรับให้นักศึกษาลงรายชื่อข้อสอบ และ กระดาษสำหรับตอบข้อสอบด้วย 1 ชุด

6. การรับส่งข้อสอบ ให้อาจารย์ผู้สอนส่งข้อสอบที่จะสอบให้คณะกรรมการก่อน 2 วัน ก่อนที่จะสอบในรายวิชานั้น กรรมการกำกับห้องสอบรับข้อสอบ จากกรรมการกลางก่อนเวลาสอบ อย่างน้อย 15 นาที และส่งข้อสอบที่จัดสอบแล้วไปให้คณะกรรมการกลางให้คณะกรรมการกลาง โดยทันทีที่ได้ปฏิบัติภารกิจการเก็บกำการสอบในภาคเช้า และภาคบ่ายคือมอบให้วิทยาลัยครู และ โรงเรียนสร้างครูที่เกี่ยวข้องเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบ ซึ่งมีคณะกรรมการกำกับห้องสอบการ กำกับห้องสอบมอบให้อาจารย์ที่ถูกเป็นกรรมการรับผิดชอบห้องสอบต้องปฏิบัติหน้าที่อย่าง เกร่งกรัด ในกรณีกรรมการห้องสอบมีงานจำเป็นไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่นั้นได้ให้ครูผู้อื่นเปลี่ยน แทนในการปฏิบัติหน้าที่โดยแจ้งผ่านหน่วยงานประเมินผลและ รวบรวมข้อมูลวิชาการให้ คณะกรรมการรับทราบ

7. การส่งระดับคะแนน

ให้อาจารย์ผู้สอนเป็นผู้ให้คะแนน และบัญชีระดับคะแนน แล้วส่งให้หน่วยงาน ประเมินผล และรวบรวมข้อมูลวิชาการซึ่งเป็นผู้ตรวจความถูกต้อง และเหมาะสมของบัญชีคะแนน เดือน ไขผู้มีสิทธิเข้าสอบในแต่ละรายวิชาในท้ายภาคเรียน นักศึกษาที่กำลังศึกษาในวิทยาลัยครูมี เดือน ไขดังนี้จึงจะมีสิทธิเข้าสอบในแต่ละรายวิชาในท้ายภาคเรียนคือเข้าเรียนและ ร่วมกิจกรรมใน รายวิชาดังกล่าวไม่ต่ำกว่าคิดเป็นร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมดที่มีในรายวิชานั้น หรือในกรณี พิเศษก็ต้องไม่น้อยกว่า คิดเป็นร้อยละ 70 ของเวลาทั้งหมด และ ต้องได้ผ่านการพิจารณาของสภา วิชาการของวิทยาลัยครู ส่วนคะแนนคุณสมบัติต้องไม่ให้ถูกตัดเกิน คิดเป็นร้อยละ 100 และ มีสุขภาพแข็งแรงดี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549)

8. ด้านการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้มีสมรรถภาพคือ เก่ง มีคุณภาพคือ ดี และ เป็นผู้มีความสุขคือ เป็นประชาชนที่เก่ง ดี สุขุมมองกว้างเห็นไกล ค้นหาความรู้ เชิดชูคุณธรรมนั้นต้อง เป็นการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้มีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมาย และ แนวคิดตลอดกระบวนการเรียน การสอนอย่างหลากหลาย (พรณี อุ่อรุณ 2548, หน้า 16) ได้สรุปเป็นคำนิยามการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึงการจัดการเรียนการ สอนที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตเหมาะสมกับความสามารรถและความสนใจ

ของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ พิมพันธ์ เคชะคุปต์ ที่ว่าการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึงแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนใช้กระบวนการ (Process) สร้างความรู้ (Construct) ด้วยตนเองเป็นการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน การสอน (Participation) มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างกระฉับกระเฉง เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายเป็นวิธีการที่ให้อำนาจแก่ผู้เรียน ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Long life Learning) ยังได้เสนอแนวคิดจากปรัชญา (Constructivism) ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม เป็นปรัชญาที่มีข้อสันนิษฐานว่า ความรู้ไม่สามารถแยกจากความอยากรู้ ความรู้ได้มาจากการสร้างเพื่ออภิปราย แนวคิดเน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเอง

แนวทางในการใช้สื่อการเรียนการสอนของอาจารย์ในวิทยาลัยครู

1. สื่อการสอน หมายถึงสิ่งที่เป็นตัวกลางถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และ ทักษะคิดให้แก่ผู้เรียนซึ่งทำให้ผู้เรียนรู้ตามจุดประสงค์มนุษย์ได้รู้จักนำเอาสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ใช้เป็นสื่อการสอนมานานแล้วเช่นรูปภาพหนังสือ เมื่อมีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ทำให้สิ่งที่สร้างขึ้นใหม่ ๆ และวิธีการใหม่เพิ่มขึ้น เช่น วิทยุ รูปเงา (รูปจากการทำได้ตัวจริง) เครื่องเสียง วีดีโอ และ คอมพิวเตอร์ก็ได้ถูกใช้เป็นที่สื่อการสอนอย่าง กว้างขวาง กิ่งว่าจะมีการใช้สิ่งที่เป็นวิทยาศาสตร์ใหม่ ๆ หรือคิดปัญหาใหม่ ๆ มาใช้เป็นที่สื่อการสอนอย่างมากแล้วก็ตาม สื่อการสอนที่ถูกใช้มานานแล้วเช่นรูปภาพ แผนภูมิ แผนกภาพ แผนสถิติ หุ่นจำลอง วัสดุจำลองก็คงเป็นเครื่องช่วยการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดีและว่องไวดังคำพูดที่ว่า (สิบปากพูดไม่เท่าตาดูสิบตาดูไม่เท่ามือจับ) สื่อการสอนมีความสำคัญดังต่อไปนี้

1.1 สื่อกับผู้เรียน

1.1.1 สื่อเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพเพราะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนที่อยู่ยากสับสนได้ไวขึ้น และสามารถช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดในปัญหานั้นได้อย่างถูกต้อง และเร็วขึ้น

1.1.2 สื่อจะช่วยกระตุ้น และ ความสนใจให้กับผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนมากขึ้นและไม่รู้สึกเบื่อการเรียน

1.1.3 การใช้สื่อทำให้ผู้เรียนมีความสนใจเช่นเดียวกัน และทำให้เกิดประสบการณ์ร่วมกันในวิชาที่เรียนนั้น

1.1.4 ทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนมากขึ้นทำให้เกิดมีมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอน และผู้เรียนอีกด้วย

1.1.5 ช่วยเสริมสร้างลักษณะที่ดีในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดริชชยบุคคลสร้างสรรค์จากการสร้างสื่อเหล่านั้น

1.1.6 ช่วยในการแก้ไขปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยการจัดให้มีการใช้สื่อในการศึกษารายบุคคล

1.2 สื่อกับผู้สอน

การใช้สื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบการเรียนการสอนเป็นการทำให้บรรยากาศในการสอนน่าสนใจขึ้น ทำให้ผู้สอนมีความสุขสนุกสนาน ในการสอนมากขึ้นวิธีการที่ใช้บ่อย ๆ คือการบรรยายเพียงอย่างเดียว และ เป็นการสอนความเชื่อมั่นในผู้สอนมากขึ้นด้วย

1.2.1 สื่อจะทำให้ผู้สอนตื่นตัวอยู่เสมอในการเตรียม และ ผลิตวัสดุใหม่ เพื่อใช้ป็นสื่อการสอนตลอดการคิดค้นเทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อทำให้การเรียนรู้เป็นที่เพิ่มมากขึ้น ให้ช่วยแบ่งเบาภาระของผู้สอนในด้านการรวบรวมเนื้อหาเพราะบางครั้งทำให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาจากสื่อได้เอง

1.2.2 ช่วยกระตุ้นให้ผู้สอนตื่นตัวอยู่เสมอในการเตรียม และผลิตวัสดุใหม่ ๆ เพื่อใช้ป็นสื่อการสอนตลอดเทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อทำให้ผู้เรียนมีความสนใจมากขึ้น

1.2.3 อย่างไรก็ตามสื่อการสอนจะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อผู้สอนได้นำสื่ออย่างเหมาะสม และ ถูกวิธี ดังนั้นก่อนจะนำสื่อแต่ละอย่างไปใช้ ผู้สอนควร ได้ศึกษาถึงลักษณะของสื่อการสอน จุดดี และจุดอ่อนที่เกี่ยวข้องกับตัวสื่อ และการใช้สื่อแต่ละอย่างตลอดการผลิตและการใช้สื่อให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอนอีกด้วยทั้งนี้เพื่อให้กิจกรรมการสอนบรรลุตามเป้าหมาย และ จุดประสงค์ที่วางไว้

หลักการในการใช้สื่อการสอนทั่วไป

มีขั้นตอนดังนี้

1. การตรวจสอบสื่อการสอน
2. การฝึกหัดใช้สื่อการสอน
3. การเตรียมสภาพแวดล้อม
4. การเตรียมนักเรียน
5. การใช้สื่อการสอน

5.1 การตรวจสอบสื่อการสอน

ก่อนจะใช้สื่อต้องตรวจสอบสื่อานั้น เหมาะสมกับนักศึกษา และจุดประสงค์หรือไม่ ควรตรวจสอบสื่อการสอนนั้นก่อนตลอดจนการประเมินผลสื่อการสอนนั้นจากผู้ร่วมงาน ใช้มาก่อน และควรได้ตรวจสอบด้วยตนเองเพื่อจะได้แก้ไขข้อบกพร่องก่อนนำไปใช้

5.2 การฝึกหัดใช้สื่อการสอน

หลังจากได้ตรวจสอบสื่อแล้วครูควรได้ทดลองใช้ด้วยตนเองอย่างน้อยหนึ่งครั้งก่อนไปทำการทดลอง ครูอาจฝึกการพูด และการนำใช้ด้วยตนเองก่อน หรืออาจนำไปใช้ต่อหน้าเพื่อน ด้วยกันเพื่อหาข้อบกพร่อง และวิธีแก้ไข จากคำแนะนำจากเพื่อนนอกจากนี้ก็ใช้วิธีการบันทึกเทป เสียงเพื่อนำมาเปิดฟัง และคู่มือครั้งหนึ่งเพื่อหาวิธีปรับปรุงต่อไปการฝึกหัดใช้สื่อจะเป็นเรื่องสำคัญ สำหรับสื่อที่ใหม่ต่อผู้สอนนอกจากจะทำให้ผู้สอนผิดพลาด ปรับปรุงแก้ไขและทราบระยะเวลาในการใช้สื่ออื่นอีกด้วย

5.3 การเสนอสื่อการสอน

ในการใช้สื่อการสอนให้ได้ผลมากที่สุดของจุดมุ่งหมายนั้น ครูต้องปฏิบัติตนเหมือน นักแสดงเพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้เรียน โดยปฏิบัติดังนี้

5.3.1 ครู เปรียบเหมือนเป็นสื่อด้วยตนเอง ครูต้องเป็นตัวของตัวเองอย่างธรรมชาติ พยายามหลีกเลี่ยงกิริยาที่ไม่เหมาะสม

5.3.2 ให้คิดตลอดเวลาว่า ห้องเรียนคือเวทีแสดง ควรยืนอยู่กลางเวทีเพื่อดึงดูด ความสนใจจากนักศึกษาตลอดเวลา มีการเคลื่อนไหวพอสมควร มีการไว้อายตา กับนักเรียน

5.3.3 ทำให้สภาพการเรียน รู้สึกสบายเช่นมีบรรยากาศ ต่าง ๆ จะทำให้นักศึกษารู้ สิ่งที่ได้เรียนมามากขึ้น แต่ต้องระวังว่า บรรยากาศ ต้องทำให้กับรูปแบบการเรียน และ ต้อง หลีกเลี่ยงบรรยากาศแบบเสียดสีหรือเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

5.3.4 เสนอสิ่งที่ทำให้นักศึกษาแปลกใจเช่น การสรุปแปลก ๆ และประทับใจ พยายามควบคุมความสนใจให้มีอยู่ตลอดเวลา การใช้สายตาให้ไปทั่วถึงนักศึกษาก็อาจจะควบคุม ความสนใจของนักศึกษาได้ ถ้าใช้สื่อเป็นระยะเวลาแล้วควรปิดไว้ ทำให้นักศึกษามีความสนใจ สนใจ กับครูต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2541, หน้า 1-10)

ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน สื่อการสอน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ อ้างถึงในพรหมณี อู่อรุณ 2545, หน้า 50-51) ได้ให้ความหมายของสื่อการสอนไว้ดังนี้

สื่อการสอนหมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ และ วิธีประกอบการสอนเพื่อใช้เป็นสื่อกลางให้ ผู้สอนสามารถส่ง หรือถ่ายทอดไปยังผู้เรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจำแนกไว้ดังนี้

1. สิ่งสิ้นเปลืองต่าง ๆ ซึ่งเรียกว่า วัสดุ ได้แก่ รูปภาพ แผนภูมิ แผนที่ เป็นต้น

2. เครื่องมือที่มีความคงทนถาวรซึ่งเรียกว่า อุปกรณ์ ได้แก่ กระดานดำ โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องฉาย เครื่องเสียงต่าง ๆ

3. กระบวนการ และ วิธีการ ซึ่งรวมถึงวิธีการใช้สื่ออุปกรณ์ และกระบวนการที่เป็นอิสระ คือ ไม่ต้อง ใช้อุปกรณ์อย่างใดเลยเช่น การฟัง วิทยากร การศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น

แฮสและแพคเกอร์ (Hass & Packer, 1955, p. 64) ได้ให้ความหมายของสื่อการสอนไว้ว่า สื่อการสอน เครื่องมือที่ช่วยครูถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นจริง เช่น ทักษะ ทักษะคิด ความรู้ ความเข้าใจและความซาบซึ้ง ไปยังผู้เรียน

กรมวิชาการ (2542, หน้า 19) ได้กล่าวถึงสื่อการสอน ไว้ในกลุ่มการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 โดยใช้คำว่าสื่อการเรียน หมายถึงเครื่องมือตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ที่จะช่วยสนับสนุนให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้และยังจัดสิ่งเร้าความสนใจของผู้เรียนให้เกิดความอยากเรียนรู้ต่อไปเพราะจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่เรียนได้อย่างดีและรวดเร็วยิ่งขึ้น

จากความหมายที่กล่าวมาสรุปได้ว่า สื่อการเรียนหมายถึง สิ่ง ๆ ที่นำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่ต้องการซึ่งอาจเป็นวัสดุอุปกรณ์ กิจกรรมตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ความสำคัญของสื่อการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ กว้างขวางขึ้น แสดงส่วนลึกกลับให้เข้าใจได้เร็วดี สามารถเอาชนะข้อจำกัดต่าง ๆ เกี่ยวกับเวลาทางขนาดได้ทำให้สิ่งเคลื่อนไหวเร็วช้าลงได้ ทำให้สิ่งเคลื่อนไหวช้าเร็วขึ้น นำสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตมาศึกษาได้ นำสิ่งที่อยู่ไกลมาศึกษาได้ ย่อสิ่งที่ใหญ่ให้เล็กลง ขยายสิ่งเล็กให้ใหญ่ขึ้น ช่วยประหยัดเวลาในการสอน ทำให้นักศึกษามีประสบการณ์ตรง นักศึกษารู้ได้ถูกต้องถาวร ช่วยให้นักศึกษาที่เรียนช้าก็เรียนเร็วขึ้นได้ช่วยเปลี่ยนทัศนคติที่ดี และ ช่วยส่งเสริมการคิด และ ปัญญา (สมหญิง กถันศิริ, 2523, หน้า 31) ได้สรุปผลการวิจัยของนักศึกษามาในประเทศไทย และต่างประเทศเกี่ยวกับคุณค่าของสื่อการสอนดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนรู้ดีขึ้นอย่างแน่นอน
2. ช่วยให้ผู้เรียนจดจำเรื่องต่าง ๆ ดีมากขึ้นและจำได้นาน
3. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และช่วยให้กระทำกิจกรรมด้วยตนเอง
4. คุณลักษณะที่เป็นรูปธรรม และเป็นจริงช่วยให้นักเรียนเข้าใจความหมายในสิ่งนั้น ๆ ได้ดี
5. ช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้ทันที และเรียนได้ดียิ่งขึ้น
6. ช่วยลดคำตอบ หรือ คำบรรยายที่เป็นคำพูดของผู้สอน
7. ช่วยให้ผู้เรียน เรียนได้เร็ว และมากยิ่งขึ้น
8. สื่อการสอนถ้าใช้ประจำสามารถเปลี่ยนแนวคิด และทัศนคติได้
9. ช่วยส่งเสริมความคิด และการแก้ปัญหา
10. สื่อการสอนจะช่วยเร่งทักษะการเรียนรู้

การนิเทศการศึกษา

ว่าด้วยการใช้หลักสูตรการศึกษาระบบ 11+3 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการลาวได้มีนโยบายในการผลิตครู และอบรมครูประถมศึกษามัธยมศึกษา ที่ได้รับการอนุมัติให้ทดลองใช้ โดยข้อตกลงของ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับเลขที่ 211/สส/94 ลงวันที่ 12/5/94 ได้บ่งชี้ให้เห็นเกี่ยวกับการสร้างครูประถมศึกษาและ สร้างครูมัธยมศึกษาจะต้องสอดคล้อง และ ตอบสนองความต้องการ ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และ สังคมของประเทศชาติสอดคล้องกับเชื้อชาติ และ เอกลักษณะของชาติลาว มีลักษณะของชาติลาว มีลักษณะทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในขบวนการเรียน มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องภายในวิชา และ ระหว่างวิชา สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของสังคม ประสมประสานระหว่างภาคทฤษฎี กับภาคปฏิบัติตัวจริง

โดยปฏิบัติตามเนื้อหาของแนวทางดังกล่าวและอบรมครูตามศูนย์พัฒนาครู ได้ค้นคว้าเขียนร่างหลักสูตรที่สร้างครูมัธยมศึกษา ระบบ 11+3 ขึ้น และได้จัดตั้งกองประชุมผ่านหลักสูตรดังกล่าวเป็นหลายขั้นตอนซึ่งมีนักวิชาการจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอาจารย์ในวิทยาลัยครูต่าง ๆ เข้าร่วมค้นคว้าเพื่อปรับปรุงหลักสูตรที่สร้างขึ้นแล้วนั้นให้สมบูรณ์ และ สอดคล้องกับสภาพการเรียนการสอนในปัจจุบัน

หลักสูตรผลิตครูมัธยมศึกษา ระบบ 11+3 เป็นหลักสูตรก่อสร้างขึ้นเป็นระบบหน่วยกิต โดยได้แบ่งการเรียนการสอนออกเป็นรายภาคเรียน แต่ละวิชาที่จะสอนและประเมินผลการเรียนการสอนให้สำเร็จในภาคเรียนนั้น ๆ ปีหนึ่ง ๆ แบ่งการสอนออกเป็น 2 ภาคเรียนแต่ละภาคเรียนเปิดสอน 18 อาทิตย์เรียน 16 อาทิตย์ ส่วน 2 อาทิตย์คือสำหรับทบทวนและสอบอาทิตย์หนึ่งเรียนประมาณ 26-33 ชั่วโมง ๆ ละ 50 นาที เป็นหลักสูตรที่ประกอบด้วยเนื้อหาและวิธีสอนวิชาต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะจัดการเรียนการสอนตามวิธีสอนแบบใหม่ วิธีสอนแบบ ดาวห้าแฉก ที่เน้นการสร้างกิจกรรมของนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญเพื่อทำให้ผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์ปฏิบัติในแต่ละวิชา

1. การเตรียมสภาพแวดล้อม

ทุกครั้งที่มีการนำใช้สื่อครูควรจะต้องเตรียมสภาพแวดล้อมที่เป็นสิ่งที่มีอำนาจความสะดวกให้อยู่ในสภาพที่เตรียมพร้อมในการใช้เช่นห้องนั่งเรียนของนักศึกษาที่มีความสะดวกเพียงพอ และอยู่ในสภาพใช้ได้ หรือ ไม่

1.1 การเตรียมนักศึกษา

นักศึกษาจะเรียนได้ดีขึ้นอยู่กับเขาเตรียม การใช้ถึงการทำงานต่าง ๆ ก็รู้ว่าสิ่งที่ดีสำหรับผู้ชมก็คือการอุ่นเครื่องผู้ชม ก่อนการอุ่นเครื่องผู้เรียนนั้นก็คือการอารมณ์บท เช่นการสรุป

เนื้อหาในการนำเสนอ การบอกเหตุผลของสื่อที่ใช้เกี่ยวข้องกับเนื้อหา บอกผลประโยชน์กับนักเรียน ตลอดจนถึงการชี้ให้นักเรียนเกิดความตั้งใจในการใช้ นอกจากการเตรียมนักเรียนอาจจะทำได้โดยการนำเสนอคำศัพท์ที่ไม่คุ้น จะทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียนด้วย

1.2 สำหรับรายวิชาที่เรียนในสาย วิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์

1.2.1 หมวดวิชาครู 45 หน่วยกิต เท่ากับ 40.9%

1.2.2 วิชาครูทั่วไป 16 หน่วยกิต

1.2.3 หมวดวิชาทั่วไป 68 หน่วยกิต เท่ากับ 59.1%

อันดับ	วิชา	หน่วยกิต	ชั่วโมง
1	พัฒนาการวัยรุ่น	2	48
2	จิตศาสตร์การศึกษา	2	32
3	หลักสูตร และการสอนมัธยม	2	32
4	การแนะแนวใน โรงเรียนมัธยม	2	48
5	สื่อการสอน	2	48
6	นวัตกรรมการศึกษา	1	32
7	การวัด และ ประเมินผล	2	48
8	การบริหาร โรงเรียนมัธยม	2	32
9	การเรียนการสอนของสาว	1	16
	รวม	16	336

1.2.4 วิชาวิธีสอน 17 หน่วยกิต

ลำดับ	วิชา	หน่วยกิต	ชั่วโมง
1	วิธีสอนคณิตศาสตร์	5	128
2	วิธีสอนวิทยาศาสตร์ 1	3	80
3	วิธีสอนวิทยาศาสตร์ 2	3	80
4	วิธีสอนวิทยาศาสตร์ 3	3	80
	วิธีสอนวิชาเลือก 1 ใน 4 วิชา		
5	ศิลปะแถม, พลศึกษา , เทคโนโลยี ดนตรี ฟ้อน	3	80
	รวม	17	448

1.2.5 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 12 หน่วยกิต

อันดับ	วิชา	หน่วยกิต	ชั่วโมง
1	ประสบการณ์ในโรงเรียน	4	128
2	การฝึกหัดสอน	8	384
	รวม	12	512

1.2.6 หมวดวิชาทั่วไป

วิชาทั่วไปบังคับ 17 หน่วยกิต

อันดับ	วิชา	หน่วยกิต	ชั่วโมง
1	จิตศาสตร์ทั่วไป	1	32
2	การนำใช้ภาษาลาว	2	64
3	พลศึกษา	2	48
4	สังคมศึกษาทั่วไป	2	32
5	การศึกษากับการพัฒนาชุมชน	1	32
6	ภาษาต่างประเทศ	4	96
7	วัฒนธรรมสังคมนลาว	1	32
8	เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน	2	64
9	วิชาเลือก 1 ใน 2 วิชาศิลปะเพิ่มเติม	2	48
	รวม	17	448

1.2.7 วิชาทั่วไปตามสาย 48 หน่วยกิต

อันดับ	วิชา	หน่วยกิต	ชั่วโมง
1	คณิตศาสตร์	17	368
2	เคมีศาสตร์	9	224
3	ชีวศาสตร์	9	240
4	ฟิสิกส์ศาสตร์	9	224
5	ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์	2	32
6	วิธีสร้างอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ และ คณิตศาสตร์	2	48
รวม		48	1,136

การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

การจัดการประเมินผลเป็นกระบวนการที่สำคัญของการจัดการศึกษาเพราะเป็นกระบวนการที่ทำให้ทราบว่าจัดการเรียนการสอนตลอด ความพยายามต่าง ๆ ของวิทยาลัยครูที่จะส่งเสริมการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประสบผลสำเร็จเพียงใด เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไข และปรับปรุงวิธีการต่าง ๆ ต่อ ไปถึงที่ (อนันต์ ศรีโสภาก อ่างถึงใน พรรณี อู่อรุณ, 2545, หน้า 58) กล่าวว่าการวัดผลการศึกษาเป็นเครื่องมืออันหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพของการศึกษาในระดับต่าง ๆ เพราะผลจากการวัดจะเป็นขั้นพื้นฐาน ในการตัดสินใจของครู และ นักศึกษาเพื่อใช้ในการปรับปรุงวิธีการสอน การแนะแนว การประเมินผลหลักสูตรแบบเรียน การใช้อุปกรณ์การสอนตลอดจน การจัดระบบบริหารทั่วไปของวิทยาลัยครู และนอกจากนี้ยังใช้ช่วยปรับปรุงการเรียนของนักศึกษา และการสอนของครูผู้วิจัยขึ้น

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลการศึกษาจึงเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ผู้บริหารวิทยาลัยจะต้องสนใจศึกษาหาความรู้ และจัดดำเนินการภายในวิทยาลัยครูอย่างมีประสิทธิภาพ

ได้เสนอหลักการ และ แนวคิดในเรื่องการประเมินผลการสอนว่า เป็นการสอบผลผลิต (Output) ว่า ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้เพียงใด โดยการประเมินจากงานของการทำกิจกรรม จากการทดสอบความรู้หลักจากการสอบหรือการสรุปความเข้าใจของผู้เรียน ซึ่งควรจะประเมินจากผลงานหลาย ๆ อย่างประกอบกัน ควรประเมินว่าผู้เรียนได้เรียนรู้โดยความเข้าใจทักษะ และเจตคติในเรื่องที่ได้เรียนมาแล้วเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนที่ได้

กำหนดไว้เพียงใดซึ่งจะเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงแก้ไขในการเรียน การสอนครั้งต่อ ๆ ไปอีกด้วย

การประเมินผลการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งมีสาระสำคัญของการประเมินผลการเรียนการสอนไว้สรุปได้ดังนี้

1. ให้วิทยาลัยครูประเมินผลการเรียนเอง ด้วยสาเหตุที่ว่ากระบวนการประเมินผลเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกับกระบวนการสอนครูผู้สอนควรเป็นผู้เสนอเอง หรือให้คณะครูร่วมกันรับผิดชอบ

2. ให้มีการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และเพื่อตัดสินผลการเรียน

3. ตรวจสอบความรู้พื้นฐาน และ ทักษะเบื้องต้นของนักศึกษาที่จะสอนเพื่อให้ครูจะได้ทราบพื้นฐานความรู้ สามารถของนักศึกษาทำการจัดแบ่งกลุ่มนักศึกษาตามความเหมาะสม

4. ประเมินความรู้ความสามารถตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในสมุดแต่ละรายวิชาเป็นการประเมินผลย่อย (สอนไป สอบไป)

5. ประเมินปลายภาคเรียนทุกภาคเรียน

6. ให้มีการประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียนเพื่อตัดสินการผ่านจุดประสงค์ ตามที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละรายวิชา และ ตัดสินผลการสอบปลายป็นั้น ให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือต้องมีผลการเรียนตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไปของแต่ละรายวิชาจึงสามารถเลื่อนชั้นได้

7. เทคนิค และ วิธีการประเมิน (Assessment Techniques and Methods)

7.1 การประเมินรายบุคคล เป็นการพิจารณาความก้าวหน้าของผู้เรียนรายบุคคลในห้องเรียน หรือ ในกลุ่ม อาจประเมิน โดยอิงกลุ่ม (ใช้มาตรฐานของกลุ่มกับผู้เรียนทุกคน)

อิงเกณฑ์ (ใช้เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ล่วงหน้าตัดสินผู้เรียนทุกคน) หรืออิงตนเอง

(ใช้ความสามารถระดับเดิมของผู้เรียนเป็นมาตรฐานเพื่อตัดสินพัฒนาการ หรือการปฏิบัติ) ก็ได้

7.2 การประเมินกลุ่ม (Group Assessment) เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานของผู้เรียนในสถานการณ์กลุ่ม และ ตัดสินความก้าวหน้าของพวกเขา ครูอาจให้คะแนนผู้เรียนซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มเป็นรายบุคคล หรือให้คะแนนรายบุคคลบวกกับคะแนนกลุ่ม

7.3 การประเมินตนเอง และ เพื่อน (Self-Peer Assessment) การประเมินตนเองและเพื่อนจะทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการประเมินงานของตน และของเพื่อนร่วมห้องผู้เรียนได้มีส่วนร่วมกำหนดเกณฑ์การประเมินด้วยเครื่องมือวัดภาคปฏิบัติ

7.4 คะแนนในเกณฑ์ประเมิน

ว่าด้วยการประเมินผลการศึกษาของวิทยาลัยครู มอบให้ผู้สอนประเมินผลทุกรายวิชาที่มีการจัดการเรียนการสอนในแต่ละภาคเรียน การวัดผลต้องทำตลอดภาคเรียน โดยวิธีต่าง ๆ เช่นนี้

การเข้าเรียน การร่วมกิจกรรม การสอบย่อย การรายงาน การทำงานเป็นกลุ่มการสอบกลางภาคเรียน และสอบท้ายภาคเรียน คะแนนที่เก็บระหว่างภาค และท้ายภาคเรียนให้ไป

สัญลักษณ์ที่เป็นค่าระดับคะแนนแสดงผล 7 ระดับ

A หมายความว่าผลการประเมินขั้นดีเลิศมีค่าระดับคะแนนเท่ากับ 4 หรือคิดเป็น ร้อยละ 90 - 100

B หมายความว่าผลการประเมินขั้นดีหลายมีค่าระดับคะแนนเท่ากับ 3.5 หรือคิดเป็น ร้อยละ 81 - 89

B หมายความว่าผลการประเมินขั้นดีมีค่าระดับคะแนนเท่ากับ 3 หรือคิดเป็น ร้อยละ 75- 80

C หมายความว่าผลการประเมินขั้นใช้ได้มีค่าระดับคะแนนเท่ากับ 2.5 หรือคิดเป็น ร้อยละ 68 - 74

C หมายความว่าผลการประเมินขั้นพอใช้มีค่าระดับคะแนนเท่ากับ 2 หรือคิดเป็น ร้อยละ 60- 67

D หมายความว่าผลการประเมินขั้นอ่อนมีค่าระดับคะแนนเท่ากับ 1.5 หรือคิดเป็น ร้อยละ 51 -59

D หมายความว่าผลการประเมินขั้นอ่อนมากมีค่าระดับคะแนนเท่ากับ 1 หรือคิดเป็น ร้อยละ 45-50

F หมายความว่าผลการประเมินขั้นใช้การไม่ได้มีค่าระดับคะแนนเท่ากับ 0 หรือคิดเป็น ร้อยละ 0-44

ค่าระดับคะแนนที่สอบได้นั้นในแต่ละรายวิชาต้องถูกต้องตามเกณฑ์ดังนี้

ค่าระดับคะแนนที่สอบได้ไม่ต่ำกว่า D แต่คะแนนเฉลี่ย ทุกภาคเรียนไม่ต่ำกว่า 2.00 และไม่มีรายวิชาใดต่ำกว่า D จึงว่าสอบได้ ถ้าคะแนนวิชาไหนต่ำกว่า D หมายความว่าได้ F ถือว่าสอบตกในรายวิชาดังกล่าว และได้ลงทะเบียนเรียนในช่วงพักสิ้นปีเรียนที่ถัดมา และการลงทะเบียนคืนนั้นไม่เกิน 1 ครั้ง สำหรับประชากรในวิทยาลัยครู และ ฝึกสอนถ้าสอบตกต้องปฏิบัติข้างต้น

การหาค่าระดับคะแนนเฉลี่ยประจำภาคเรียน และ ค่าระดับคะแนนสะสมตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนเป็นต้นมาต้องปฏิบัติดังนี้

การหาค่าเฉลี่ยประจำภาคเรียนให้คิดเฉพาะรายวิชาที่มีการประเมินคะแนนที่วางไว้ใน 7 ระดับข้างต้นเท่านั้น โดยเอาผลคูณของหน่วยกิตกับค่าระดับคะแนนของแต่ละรายวิชาที่ได้ประเมินในภาคเรียนนั้นมารวมกันแล้วหารให้ผลรวมของจำนวนหน่วยกิตทั้งหมดของรายวิชาดังกล่าว ยกเว้นรายวิชาที่ยังไม่มีผลการเรียนในภาคเรียนนั้น

7.4.1 การให้ F อยู่ในกรณีต่อไปนี้

7.4.1.1 ขาดการสอบโดยไม่ได้รับอนุญาต

7.4.1.2 เวลาสอบจริงเอาเอกสารเข้าด้วย

7.4.1.3 ผลรวมของคะแนนรายวิชานั้นทั้งหมดไม่ถึงร้อยละ 45

7.4.1.4 การให้ I อยู่ในกรณีต่อไปนี้

นักศึกษายังทำงานที่ครุมอบหมายนั้นไม่สำเร็จเมื่อสิ้นภาคเรียนแล้วยื่นเหตุผลได้ซึ่งอยู่ในการพิจารณาของครูผู้สอนมาเรียนถูกต้องตามเงื่อนไขแต่ไม่ได้สอบเพราะป่วยแต่ต้องได้รับอนุญาตจากห้องการวิชาการ การเปลี่ยน I มาเป็นค่าระดับคะแนนต้องทำให้สำเร็จภายในภาคเรียนถัดไป โดยวิทยาลัยครูเป็นผู้จัดการห้องสอบถ้าไม่เช่นนั้น I จะถูกเขียนเป็น F โดยอัตโนมัติ และใช้ในการเรียนจากคะแนนที่มีอยู่แล้วเท่านั้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรต้น แบ่งเป็น 3 ส่วนคือ วิทยาลัยครู ประสิทธิภาพในการสอน และวุฒิการศึกษาของอาจารย์สอนวิทยาลัยครู

1. วิทยาลัยครูคือ วิทยาลัยครูเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสำคัญ ต่อการจัดการเรียนการสอน ของอาจารย์
2. สอนในวิทยาลัยครู ช โดมใจ ถึงการวัดมัน และอุทัย บุญประเสริฐ (2528) ได้กล่าวว่า โรงเรียนประถมศึกษานานาชาติเล็กจะมีความเสียเปรียบในด้านความเพียงพอของทรัพยากร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการเรียนการสอน อันเป็นผลให้คุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ส่วน โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่จะมีบุคลากรและมีรายได้สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ ได้เพียงพอ ตลอดจนการจัดสนับสนุนสื่อการเรียนการสอน และการส่งครูเข้ารับการอบรมได้มากอีกด้วย

วิชาญ ทองดา (2545, หน้า 94) ได้วิจัยเรื่องปัญหาและแนวทางการแก้ไขการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเขตการศึกษา 12 พบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเขตการศึกษา 12 จำแนกตามขนาดโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเห็นว่าวิทยาลัยครูเป็นตัวแปรสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในวิทยาลัยครูจึงกำหนดวิทยาลัยครูเป็นตัวแปรต้นในการค้นคว้าในครั้งนี้

3. ด้านประสิทธิภาพคือ ประสิทธิภาพในการทำงานเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์สอนในวิทยาลัยครู

ด้านการจัดการเรียนการสอนตามประสิทธิภาพ ชูยศ ภาณุมาศ (2543) พบว่าเมื่อจำแนกตามประสิทธิภาพทำงานอาจารย์ที่มีประสิทธิภาพมากและอาจารย์ที่มีประสิทธิภาพน้อย มีปัญหาการนิเทศภายในอยู่ในระดับกลางและมีความต้องการการนิเทศภายในอยู่ในระดับมาก กลุ่มโรงเรียนของเทศบาลเมืองสุรินทร์ แบ่งออกเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 1 โรงเรียน ขนาดใหญ่มี 2 โรงเรียนมีนักเรียนรวมทั้งสิ้นปีการศึกษา 2544 ประมาณ 2000 คน การพัฒนาในด้านการศึกษามุ่งเน้นนโยบายตามนโยบายของรัฐบาลและท้องถิ่น โดยการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้อาจารย์ผู้สอนมีประสิทธิภาพทางวิชาการ ในด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

จากผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเห็นว่าประสิทธิภาพเป็นตัวแปรสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในวิทยาลัยครู จึงกำหนดประสิทธิภาพเป็นตัวแปรต้นในการค้นคว้าในครั้งนี้

4. ด้านวุฒิการศึกษาคือ วุฒิการศึกษาเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์สอนในวิทยาลัยครู

เสรษฐา เสนะวงษ์ (2540, หน้า 76) ศึกษาความถี่อดอยและสาเหตุของความถี่อดอยในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์อำเภอ พบว่าศึกษานิเทศก์อำเภอที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและศึกษานิเทศก์อำเภอที่จบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความถี่อดอยในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เขาวลัทธิ กงบุญรักษ์ (2540, หน้า 100) ศึกษาปัจจัยความต้องการที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของบุคลากร ในสำนักงานศึกษานิเทศก์อำเภอ เขตการศึกษา 12 เมื่อเปรียบเทียบวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีมีการปฏิบัติงานด้านงานบริหารทั่วไป ด้านงานแผนงานและพัฒนาชนบท และด้านงานส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเห็นว่าวุฒิการศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในวิทยาลัยครู จึงกำหนดวุฒิการศึกษาเป็น ตัวแปรต้นในการค้นคว้าในครั้งนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้องงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอน ได้มีผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยดังนี้

ชวยศ ภาณุมาศ (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการนิเทศภายในความต้องการการนิเทศภายในของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจันทบุรีพบว่า

1. ปัญหาการนิเทศภายในของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจันทบุรี ในภาครวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความต้องการการนิเทศภายในภาครวมและรายด้านอยู่ระดับมากเมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงานพบว่าครูที่มีประสบการณ์มากและครูที่มีประสบการณ์น้อยมีปัญหาการนิเทศภายในระดับปานกลางและมีความต้องการการนิเทศภายในอยู่ระดับมากเหมือนกัน

2. เปรียบเทียบปัญหาและความต้องการการนิเทศภายในของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษามือเมืองจันทบุรีจำแนกตามประสบการณ์ทำงานระหว่างครูที่มีประสบการณ์น้อย ในภาครวมและรายด้านพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

วิลาวัณย์ อังสรวณีย์ (2539) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาลเขตการศึกษา 12 พบว่าปัญหาในการบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาลเขตการศึกษา 12 อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงตามลำดับการบริหารหลักสูตรการวัดผลและการประเมินผลการศึกษากิจการการเรียนการสอนและการนิเทศ

ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ไม่เกิน 5 ปีและมากกว่า 5 ปีขึ้นไปโดยภาครวมทุกด้านมีปัญหาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

พรรณี อุ่อรุณ (2545) ได้ทำวิจัยปัญหาการจัดการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้งนี้ได้แก่ ครูโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ โดยร่วมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือด้านการจัดการเรียนการสอนด้านใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านนิเทศการศึกษาและด้านการวัดผลและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ จำแนกตามประสบการณ์ของผู้สอน โดยรวมและรายด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน

สะอาด พวงปรีก (2545) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอาชีวศึกษาระดับ ปวช. สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. วิเคราะห์ทัศนะของนักเรียนอาชีวศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอาชีวศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับพอใช้เมื่อใช้ตามรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับดีเยี่ยมตามลำดับ คือ ด้านวิธีสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านวัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน

1.1. ด้านวิธีสอน พบว่า การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอาชีวศึกษาดำเนินการตามทัศนะของนักเรียนด้านวิธีสอน โดยรวมอยู่ในระดับดีเมื่อใช้รายข้อ พบว่า อยู่ในระดับดีเกือบทุกข้อ 3 อันดับแรกคือ การจัดส่งนักเรียนไปฝึกงานในสถานประกอบการ ด้านเน้นการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและอาจารย์ผู้สอนเตรียมการสอนมาเป็นอย่างดี

1.2. ด้านวัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน พบว่า การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอาชีวศึกษาตามทัศนะของนักเรียนด้านวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการสอน โดยรวมอยู่ในระดับพอใช้และพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับพอใช้เกือบทุกข้อเรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกคือ ด้านอาจารย์ผู้สอนมีทักษะในการใช้อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนเป็นอย่างดี ด้านอาจารย์ผู้สอนใช้อุปกรณ์การสอนกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจในเนื้อหา และวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนมีความทันสมัย

1.3. ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอาชีวศึกษาตามทัศนะของนักเรียน ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับดี ใช้ตามรายข้ออยู่ในระดับดีและพอใช้เรียง 3 อันดับแรกคือ เกณฑ์ในการประเมินผลการเรียนเหมาะสมและยุติธรรม อาจารย์ผู้สอนกำหนดการสอนให้นักเรียนทราบล่วงหน้า และมีการนำผลการประเมินดังกล่าวมาชี้แนะให้นักเรียนปรับปรุงการเรียนของตนเอง

2. เปรียบเทียบ การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอาชีวศึกษาตามทัศนะของนักเรียนจังหวัดปราจีนบุรี

2.1. จำแนกตามเพศ พบว่า การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอาชีวศึกษาตามทัศนะของผู้เรียนเพศชายและเพศหญิง โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางด้านสถิติและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2. จำแนกตามชั้นปี พบว่า การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอาชีวศึกษาตามทัศนะของผู้เรียนชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

วาริรัตน์ แก้วอุไร (2543) ได้ศึกษาสภาพความต้องการที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเองของผู้บริหารครูนักเรียนใน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดพิษณุโลก โดยใช้แบบสอบถามความถี่เห็นกลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหารครูนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลกกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบชั้น (Stratified Random Sampling) กำหนดขนาดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 1,614 คน ประกอบด้วยผู้บริหาร 23 คน ครู 481 คน และ นักเรียน 1,110 คน ผลการวิจัยสภาพความต้องการที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเอง ของผู้บริหาร ครูและนักเรียนใน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดพิษณุโลก ของผู้บริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

($\bar{x} = 4.33$) ความต้องการการจัดการเรียนการสอนครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.84$) และความความต้องการของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.61$)

โกศล กิตินิรันดรกุล (2543, หน้า 48-49) ได้กล่าวว่า ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกนั้น ถึงแม้ว่าจะตั้งอยู่ในภูมิภาคเดียวกันก็ตาม แต่ก็ยังคงมีความแตกต่างกันไปตามโครงสร้างภายในประเทศ ประชากร เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองและวัฒนธรรม อันเป็นผลให้ศักยภาพในการพัฒนาการศึกษาแตกต่างกันไป ประเทศในแถบเอเชีย ได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลี มาเลเซีย และไทย ได้มีการปฏิรูปการศึกษาและปรับปรุงการศึกษาอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลง โลกยุค โลกาภิวัตน์ และหลายประเทศใช้กฎหมายเพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษา ประส่วนใหญ่ในภูมิภาคนี้มีหลักการสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาคือให้ระบบศึกษาใหม่เน้นการเสริมสร้างสังคมการเรียนรู้ เพื่อเปิด โอกาสให้ทุก ๆ คนสามารถได้รับการศึกษาจนตลอดชีวิต ส่งเสริมการเรียนรู้ ปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึง

ส่วนสหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย แม้ว่าประเทศเหล่านี้มีความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเน้นให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญ

ในการแก้ปัญหาทางการศึกษา และส่งเสริมให้มีเวทีประชาพิจารณ์ เป็นผลให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการศึกษาและร่วมแก้ปัญหาอย่างแท้จริง ในปัจจุบันประเทศดังกล่าวได้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ๆ ได้แก่ เสริมสร้างความเป็นเลิศและส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษาส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน พ่อ แม่ ผู้ปกครองในการจัดการศึกษา มีการประกันคุณภาพ การพัฒนาวิชาชีพครู ประเทศเหล่านี้ได้กำหนดเป็นจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายการศึกษาแห่งชาติและได้มีการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการออกกฎหมายในการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

สำหรับประเทศไทย ได้มีการดำเนินงานเพื่อปฏิรูปการศึกษาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางการศึกษามาเป็นระยะ ๆ มีการนำเสนอแนวความคิดในการปฏิรูปการศึกษาจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดเรื่อง “การปฏิรูปการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์” โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพคน ซึ่งนับเป็นมิติใหม่ในการปฏิรูปการศึกษาของไทยที่มุ่งเน้นในการให้บุคคลกลุ่มองค์กร และสถาบันในสังคม มีส่วนเข้ามามีส่วนร่วมและร่วมพลัง โดยมีหลักการว่า การศึกษาเป็นเรื่องของทุกคน ทุกฝ่าย และทุกองค์กรที่จะต้องเรียนรู้และร่วมกันแก้ปัญหา จึงได้มีการดำเนินงานเพื่อปฏิรูปการศึกษาเป็นการเฉพาะ ได้แก่ การปฏิรูปครู และปฏิรูปอุดมศึกษาหรือการศึกษาหลังมัธยมศึกษา รวมทั้งการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งเน้นการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน และการปฏิรูประบบการบริหารการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น 12 ปี

สำหรับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้มีการปรับปรุงการศึกษาให้ทั่วไวกชนได้มีโอกาสเข้าเรียน สร้างคุณภาพการศึกษา สนองการศึกษาที่มีคุณภาพ สร้างความสอดคล้อง และคุ้มครองการบริการการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ และเพิ่มอัตราการเข้าเรียน ประถมศึกษาของเด็กให้มากขึ้นพร้อมกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ โดยเฉพาะประชาชนบรรดาเผ่าที่อยู่ในเขตชนบทต้องได้รับการบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง เช่น บรรดาเผ่าต่าง ๆ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ และเด็กหญิง ที่เน้นการขยายโอกาสได้รับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา ที่มีคุณภาพ เพื่อให้จำนวนนักเรียนในชั้นเรียนเพิ่มขึ้นสามารถเรียนจบ และสืบต่อการศึกษาชั้นสูง สำหรับวิทยาลัยครูได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางการศึกษามาเป็นระยะ ๆ เช่น ผลិតครูให้เพียงพอกับความต้องการของแผนปฏิบัติงานแห่งชาติการศึกษาเพื่อทุกคนให้ได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหวัง และปรับปรุงการคุ้มครองระบบการบริหารในวิทยาลัยครูให้มีคุณภาพและประสิทธิผลมากขึ้น รวมทั้งการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งเน้นการปฏิรูปหลักสูตรขั้นประถมศึกษาถึงขั้น

วิทยาลัยครูและการจัดเรียนการสอนได้นำใช้ระบบ 5+4+3 สำหรับชั้นสามัญศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ช่วงชั้นคือ ชั้นประถมศึกษาภาคบังคับ 5 ปี ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 4 ปี และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี โดยภาพรวม 12 ปี ส่วนวิทยาลัยครูได้นำใช้ระบบ 11 + 3 ซึ่งใช้เวลาเรียน 3 ปี

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University